

Nymindegablejren

Drifts- og Plejeplan 2003-2018

Miljøministeriet • Skov- og Naturstyrelsen
og
Nymindegablejren 2003

Nymindegablejren

- Drifts- og Plejeplan 2003-2018 (Opdateret genoptryk af drifts- og plejeplanen 1999-2014)

Udgivet af Miljøministeriet,
Skov- og Naturstyrelsen
og Hjemmeværnet 2003

Tekst & Redaktion: Niels D. Lisborg og Erling Krabbe, SNS (med bidrag fra Major K. Lohmann Hansen, Major T. J. Christensen og Niels Fonnesbech – Nymindegablejren.)

Kort og bevoksningsliste: Niels D. Lisborg, SNS

Forsideillustration: Leif Ragn Jensen

Tryk og repro: DTK-kommunikation A/S

2. revideret oplag: 200 eksemplarer

ISBN: 87-7279-184-5

Hæftet kan fås hos

Nymindegablejren
Vesterhavsvej 302
6830 Nørre Nebel
Tlf. 75 28 93 55

Nymindegablejren

Drifts- og plejeplan 2003-2018

Nærværende drifts- og plejeplan for Nymindegablejren, med tilhørende arealer, stadfæstes hermed som gældende for perioden 1. maj 2003 til 30. april 2018.

Nymindegablejren, den

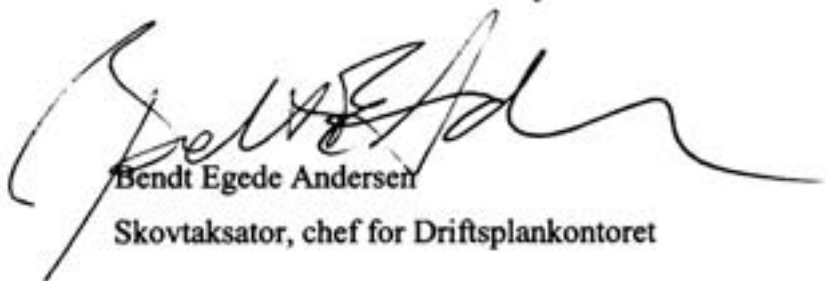
10/04-2003

Oberst S.W.B. Wollenberg, kommandant

Skov- og Naturstyrelsen, den

4/4-2003

Bendt Egede Andersen

Skovtaksator, chef for Driftsplankontoret

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	3
1 Generelt om drifts- og plejeplaner på militært område	3
1.1 Formål og baggrund	3
2 Beskrivelse af planprocessen	4
2.1 Forudsætninger	4
2.2 Planens indhold	4
2.3 Planændringer	4
3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Nymindegablejren	6
3.1 Baggrund	6
3.2 Aftalens virkning	6
STATUS	7
4 Beskrivelse af Nymindegablejren	7
4.1 Den militære historie	7
4.2 Landskab og geologi	8
4.3 Korttegning	9
4.4 Registrering af arealtyper	10
4.5 Plejetilstand	14
4.6 Flora	15
4.7 Fauna	18
4.8 Kulturhistorie	20
4.9 Sammenfatning af de natur- og kulturhistoriske værdier	21
5 Øvelsespladsens nuværende anvendelse	22
5.1 Faciliteter og brug	22
5.2 Gældende bestemmelser og restriktioner	22
6 Hjemmeværnets nuværende drift og pleje af terrænet	24
7 Offentlighedens adgang	25
8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger	26
8.1 Generel lovpraksis for hjemmeværnets arealer	26
8.2 Internationalt naturbeskyttelsesområde, Natura 2000	26
8.3 Status i regionplanen	27
8.4 Status i kommuneplanen	28
8.5 Naturbeskyttelsesloven	28
8.6 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder	30
8.7 Museumsloven	31
8.8 Skovloven	31
8.9 Fredningen på Holmsland Klit	32
8.10 Forsvarets vildtplejebestemmelser	32
FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER	33
9 Hjemmeværnets fremtidige behov og ønsker	33
9.1 Nuværende og fremtidige brugere	33
9.2 Fremtidig brug af eksisterende uddannelses- og øvelsesfaciliteter	33
9.3 Drift og pleje i Vesterlund Plantage	34

10	Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier	36
10.1	<i>Overordnede ønsker om terrænets fremtidige tilstand</i>	36
10.2	<i>Konkrete forslag til pleje af terrænet</i>	36
11	Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere.....	40
11.1	<i>Ribe Amt</i>	40
11.2	<i>Friluftsrådet</i>	41
12	Afvejning af benyttelse og beskyttelse	43
12.1	<i>Hjemmeværnets benyttelse og fremtidige ønsker</i>	43
12.2	<i>Skov- og Naturstyrelsens ønsker om pleje af naturværdier</i>	44
12.3	<i>Ønske fra bidragydere</i>	45
PLAN		47
13	Retningslinier for den fremtidige anvendelse af Nymindegab Skyde- og øvelsesterræn	47
13.1	<i>Overordnede retningslinier for den fremtidige benyttelse, pleje og forbedringer</i>	47
13.2	<i>Plejeforanstaltninger</i>	47
13.3	<i>Generelle retningslinier for drift af Vesterlund Plantage</i>	49
13.4	<i>Retningslinier for øvelsesaktiviteter</i>	50
13.5	<i>Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning</i>	50
13.6	<i>Offentlighedens adgang til terrænet</i>	51
13.7	<i>Nødvendige tilladelser til nye anlæg og tiltag</i>	51
13.8	<i>Planændringer</i>	52
ØKONOMI.....		53
14	Økonomiske konsekvensberegninger	53
14.1	<i>Økonomisk overslag til naturpleje og genopretning</i>	53
14.2	<i>Årligt budgetoverslag til gennemførelse af drifts- og plejeplanen</i>	54
BILAG.....		56
15	Oversigt over bilag	
	<i>Bilag 1: Grundkort over Nymindegablejren</i>	
	<i>Bilag 2: Øvelseskort over Nymindegablejren</i>	
	<i>Bilag 3: Drifts- og plejekort over Nymindegablejren</i>	
	<i>Bilag 4: Bevoksningsliste for Nymindegab</i>	
	<i>Bilag 5: Retningslinier for hjemmeværnets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4</i>	
	<i>Bilag 6: Ordensreglement</i>	

INDLEDNING

1 Generelt om drifts- og plejeplaner på militært område

1.1 Formål og baggrund

Mange af de militære områder indeholder store naturværdier i form af store, sammenhængende landskaber med et rigt dyre- og planteliv. Dyr og planter trives godt her, fordi de militære områder gennem mange år har henlagt udyrket og fordi arealerne har bevaret mange af de naturlige biotoper, der i det omgivende landskab er blevet udsat for bebyggelse, dræning og opdyrkning.

I juli 1998 indgik Hjemmeværnskommandoen en samarbejdsaftale med Skov- og Naturstyrelsen om udarbejdelse af en drifts- og plejeplan for hjemmeværnets største uddannelsessted: Hjemmeværnsskolen ved Nymindegab. Aftalen blev truffet som et led i Forsvarsministeriets miljøstrategi om natur- og miljøbeskyttelse. Samarbejdsaftalen er fra 2001 udvidet til at omfatte hovedparten af hjemmeværnets skyde- og øvelsesterræner.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på hjemmeværnets arealer opnås en tilfredsstillende balance mellem hjemmeværnets behov for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Da planlægningen ønskes brugt som et redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier på hjemmeværnets arealer, er amt, kommune, Danmarks Naturfredningsforening samt Fri-luftsrådet m.fl. medinddraget ved udarbejdelsen som såkaldte eksterne bidragydere. Samtidig er det forventningen at amt og kommune, som de relevante myndigheder, gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse, vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil desuden tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af hjemmeværnets arealer. Samtidig vil planlægningen give Nymindegablejren en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

2 Beskrivelse af planprocessen

2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at skyde- og øvelsестerrænet er udlagt som uddannelsesområde, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturmæssige og rekreative værdier og understikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, under hensyntagen til naturværdierne. Samtidig skal der opnås en tilfredsstillende løsning af hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.

Planen skal således rumme en afvejning mellem henholdsvis hjemmeværnets behov for øvelsesarealer og samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets naturværdier.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med hjemmeværnets aktiviteter, vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til hjemmeværnets areal) kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse.

De i drifts- og plejeplanen opstillede retningslinier, skal være enkle for hjemmeværnet at administrere i praksis.

2.2 Planens indhold

Planen skal

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, hjemmeværnets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse, samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af værdierne.
- Beskrive hjemmeværnets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge hjemmeværnets fremtidige behov for benyttelse af terrænet.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Foretage afvejningen imellem hjemmeværnets behov for benyttelse, forbedring af naturværdier samt forbedring af de rekreative muligheder.
- Anvise hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser.

2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder i 15 år fra plandato.

For til stadighed at holde en plan med så langt et tidsrum tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer, forudsat at aftaleparterne er enige. Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier, som de fremgår af planafsnittet, planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne tilsvarende drøfte dette spørgsmål indbyrdes.

Såfremt hjemmевærnet ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen, indsendes begrundede forslag til Skov- og Naturstyrelsen. Opnås der enighed indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne kan således opfattes som en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Udover planændringer kan dispositioner, der ligger udenfor planens rammer, kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Nymindegablejren

3.1 Baggrund

Som led i Forsvarsministeriets miljøstrategi vedtog Hjemmeværnskommandoen i 1998, at der skulle udarbejdes en drifts- og plejeplan for Nymindegablejren for at kombinere de naturbeskyttelsesmæssige hensyn med den militære anvendelse. Planen lå klar i 1999, men allerede to år senere fik Nymindegablejren tilført nye arealer ved et mageskifte med Skov- og Naturstyrelsen, Oxbøl Statsskovdistrikt. I den forbindelse har hjemmeværnet ønsket at opdatere drifts- og plejeplanen fra 1999 med nærværende plan, der omfatter det samlede areal.

I forbindelse med udarbejdelsen af drifts- og plejeplanen i 1999 har Ribe Amt, Ringkøbing Amt, Blåbjerg og Holmsland kommuner, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Idrætsforbund samt Friluftsrådet mfl. haft lejlighed til at fremsende bidrag. Alle bidragydere er desuden tilbudt en rundvisning på terrænet. De ønsker og bidrag der er fremført for drifts- og plejeplanen fra 1999 er videreført i denne plan.

Tillige har denne opdaterede plan været i høring primo 2003 og de supplerende kommentarer er indføjet i planteksten.

3.2 Aftalens virkning

Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Skov- og Naturstyrelsen og Hjemmeværnsskolen i Nymindegab. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere de i planen fastsatte bestemmelser.

STATUS

4 Beskrivelse af Nymindegablejren

Nymindegablejrens arealer ligger ved den sydlige ende af Ringkøbing Fjord - både i Ribe og Ringkøbing amter, henholdsvis Blåbjerg og Holmsland kommuner, da terrænerne er fordelt henover amts- og kommunegrænsen.

Nymindegablejren er hjemsted for Hjemmeværnsskolen, der er hjemmeværnets største uddannelsessted. Hjemmeværnsskolens primære opgave er at uddanne ledere og instruktører og sikre kompetente førere til de forskellige enheder i hjemmeværnet. Lejren huser desuden et af hærens kampvognsværksteder.

I forbindelse med "Aftalen om forsvarets ordning 2002-2004" blev hjemmeværnet tildelt ekstra opgaver bl.a. til "3000-mandsstyrken". Til løsning af disse opgaver var der behov for en udvidelse af øvelsesarealet for at sikre muligheder for gennemførelse af ekstra og større aktiviteter. Nymindegablejren fik derfor tilført et areal i forbindelse med et mageskifte med Skov- og Naturstyrelsen i juli 2001. Omkring selve Nymindegablejren blev et skovareal (Vesterlund Plantage) på ca. 120 ha tilført og ved skydeterrænet på Holmsland Klit blev det tidligere lejede areal (samt en mindre udvidelse) tilført skydeterrænet.

Sammenlagt udgør Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn nu et areal på ca. 296 ha.

4.1 Den militære historie

Op igennem 1800-tallet var Nymindegab et fiskerleje og udgangspunkt for havfiskeri. Men ikke mindst ved etableringen af det nye udløb ved Hvide Sande mistede Nymindegab efterhånden sin betydning på det område.

Ved 2. verdenskrigs udbrud og den tyske besættelse af Danmark fik området omkring Nymindegab en helt ny betydning. Området kom til at indgå som en del af det kystforsvar, som tyskerne lod opbygge langs den jyske vestkyst.

Nymindegablejren blev etableret i årene 1941-43 i forbindelse med opbyggelsen af kystforsvaret. Lejren blev anvendt af de tyske tropper som fagligt støtteområde for det imponerende forsvarværk.

Den tyske besættelsesmagt drænedes i krigsårene den danske statskasse for mere end 10 milliarder danske kroner. Af disse midler blev over 2 milliarder anvendt til etablering af den danske del af Hitlers i alt 5500 km lange fæstningsværk, fra Pyrenæerne til Nordkap.

Et fæstningsværk, der stadig i dag er iøjnefaldende og netop ved Nymindegab ses særligt tydeligt - bl.a. i form af den solide panserværnsmur, der løber nedenom Holmsland Klit ved Nyminde Strøm.

Udbygningen af fæstningsværket fortsatte frem til foråret 1945. Mandskabet, der udførte arbejdet fra slutningen af 1943 til krigens afslutning, var primært tvangsarbejdere af en særdeles blandet herkomst: russere, franskmænd, polakker mfl. Tvangsarbejderne var under hele perioden indkvarteret i pigtrådsomkransede barakker ude ved kysten.

En del af de gamle bunkere er nu ved at blive taget af Vesterhavet, men inde omkring Hjemmeværnsskolen ligger stadig utallige bunkere skjult i terrænet.

Umiddelbart syd for vejen til Nymindegab Strand lå et kystbatteri (105 mm kanoner). Mandskabet var kystartillerister. I samme område var placeret et avanceret radarsystem.

Nord for dette område lå ”Flaklejren”, et område indrettet til indskydning af jernbane-flak-skyts. Der var rangerbanegård og skydestandpladser med ildlederbunkere og betontilkørselsveje. Mandskabet, der tilhørte Luftwaffe, var indkvarteret i Nymindegablejren.

I lejrens vestlige del var der indrettet kommandostation og en optisk pejlestation, der bl.a. udnyttedes af kystbatteriet.

Det passive forsvar af området bestod af minefelter og pansergrave.

En del af de gamle bunkere er nu ved at blive taget af Vesterhavet, men inde omkring Hjemmeværnsskolen ligger stadig utallige bunkere skjult i terrænet. Foto: Niels Lisborg 2002.

Efter kapitulationen overtog Indenrigsministeriet Nymindegablejren, der indledningsvis blev anvendt til at huse bl.a. tyske flygtninge. Men allerede ved årsskiftet 1945-46 overgik lejren til uddannelsessted for genopbygningen af det danske forsvar.

Efter etableringen af hjemmeværnet i 1949, blev Hjemmeværnsskolens virksomhed indpasset i Nymindegablejren.

Siden 1970 har hjemmeværnet helt overtaget lejren og administrerer og driver i dag terrænet.

(Kilde: ”Nymindegablejren 1940-1945”, HVS)

4.2 Landskab og geologi

Geologisk set er terrænet et såkaldt postglacialt klitlandskab dvs. et landskab, der er opstået efter sidste istid ved hjælp af flyvesandaflejringer.

Skydeterrænet på Holmland Klit, der er hårdt påvirket af Vesterhavet, består hovedsageligt af et marehalmsklædt klitlandskab. I ly af de store hvide havklitter ligger bagved de mindre grå klitter, hvor bl.a. mosser og laver trives.

Længere inde i landet, i Gødel Bjerge, ligger selve lejren med Hjemmeværnsskolen som en lille selvstændig by med de mange huse og barakker. Terrænet består af sandklitdannelser ovenpå en tidligere marsk. Her er størstedelen af området dækket af bjergfyr, der har formået at brede sig da den klarer sig godt på den magre jord. Indimellem ses mindre hedearealer med lyng og revlinge, der dog er trængt af tilgroning.

Lejrens areal omfatter mange forskellige naturtyper, der på kortbilagene er angivet med hver sin farve. Nord for lejren ligger Vesterlund Plantage – en typisk klitplantage, anlagt på den sandede bund med en overvægt af træarter, der kan klare sig på den magre jord og tåle luftens saltindhold fra det nært liggende hav.

Ringkøbing Fjord har inden for de sidste århundreder haft meget vekslende naturforhold. Omkring 1650 var fjorden salt med et bredt udløb ("Gabet") i havet. "Gabet" lå ved Skodsbjerge over for Skjerns Å's udløb. Efterhånden blev vandets passage gennem "Gabet" hæmmet pga. opståede sandbanker som følge af naturforholdene. Det betød, at den sydgående sandtransport i havet kunne aflejres og det fik dermed Sønderklit til at vokse, hvilket var begyndelsen til nyt udløb - Nymindestrømmen.

Nymindestrømmen adskiller i dag Nymindegablejren fra skydeterrænet på Holmsland Klit mod vest.

4.3 Korttegning

På grundlag af markgennemgang, luftfotos, tidligere kort m.v. er der udarbejdet digitaliserede kort, som består af henholdsvis et grundkort, et øvelseskort samt et drifts- og plejekort. De tre kort er indsat bagest i denne plan som bilag 1, 2 og 3.

Grundkort (bilag 1)

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet. I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for øvelseskortet og drifts- og plejekortet, samt for eventuelle andre temakort som kan udarbejdes i tilknytning til planen.

Til kortet hører en bevoksningsliste, der er en fortegnelse over terrænets arealtyper og anvendelser. Areal samt supplerende bemærkninger er angivet. Bevoksningslisten er indsat som bilag 4 i denne plan.

Grundkortet har en titel, d.v.s. øvelsesterrænets navn. Under titlen er angivet det samlede areal i hektar. Desuden er målestoksforholdet angivet.

På kortet inddeles terrænet i "afdelinger", d.v.s. delområder i en passende størrelse. Afdelingsgrænserne følger så vidt muligt genkendelige og permanente terrænlínier som f.eks. veje og hegn. Området inden for en afdeling er forholdsvis ensartede, f.eks. et større overdrev, mose- eller skovområde. Størrelsen af en afdeling vil variere. Jo mere ensartet et terræn er, jo større er afdelingerne. Afdelingerne nummereres med fortløbende tal.

De enkelte afdelinger opdeles i "litra", der svarer til behandlingsenheder inden for den enkelte afdeling, d.v.s. arealer, der er ensartede med hensyn til terræn, anvendelse, vækstforhold, evt. træarter og disses aldre. Eksempler på litra er den enkelte mose eller eng i et større overdrevsareal eller den enkelte skovbevoksning i et skovområde. Litra angives med et bogstav. Alle afdelinger og litra vises ved henholdsvis et tal og et bogstav på grundkortet. Til alle litra er der endvidere knyttet en to- eller trebogstavkode (anvendelseskode), der angiver arealtype (f.eks. ORE for overdrev, MOS for mose, BIR for birk). De militære anlæg har også anvendelseskoder, eksempelvis SKB for skydebane og KLG for kaserne, lejr og garageområde.

Der beregnes areal for samtlige afdelinger og litra.

I bevoksningslisten er areal og arealtypen samt eventuelle supplerende bemærkninger angivet for samtlige afdelinger og litra.

Der kan ofte forekomme små arealer med en anvendelse, der adskiller sig fra den øvrige del af den pågældende litra, f.eks. et mindre krat på et overdrevsareal. Disse små arealer ønskes markeret på kortet men ikke udskilt som selvstændige litra med anvendelseskode, da det ville resultere i uoverskuelige kort og en meget omfattende bevoksningsliste. Disse mindre arealer indtegnes med prikket linie på kortene (ulitreret bevoksningsgrænse).

Kortet omfatter desuden en række andre signaturer, som er forklaret på kortsignaturen.

Øvelseskort (bilag 2)

Øvelseskortet fremstilles til illustration af den fremtidige øvelsesmæssige brug af terrænet. På kortet fremgår alle de militære installationer, sektoropdelinger m.m. Denne korttype er velegnet til brug for gruppe- og delingsførere, der heraf kan orientere sig og aflæse eventuelle restriktioner.

Det er fremstillet på grundlag af grundkortet, men viser ikke anvendelseskoder, afdelinger, litra eller udprikninger, der er irrelevante i øvelsessammenhæng.

Arealtyperne slås sammen i større enheder, således at sammenhængende skovbevoksninger eller åbne arealer fremgår. Grøfter, vandløb, søer og moser er også tydeligt angivet.

Samtidig vises arealtyperne med separate farvesignaturer.

Drifts- og plejekort (bilag 3)

Drifts- og plejekortet fremstilles som illustration af de forskrifter vedrørende drift og pleje af terrænet, som er indeholdt i drifts- og plejeplanen.

Kortet indeholder samme oplysninger og signaturer som grundkortet.

Med farver er herudover fremhævet de steder, hvor der skal ske ændringer i anvendelsen eller gennemføres særlige plejeforanstaltninger.

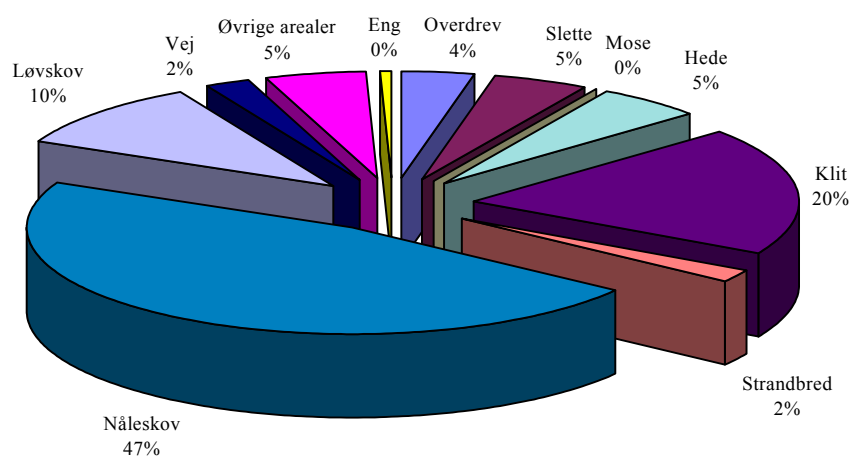
Endvidere vises de kommende militære anlæg på drifts- og plejekortet i det omfang, det kan stedfæstes, eksempelvis planlagte nye spor, brandbælter, anlæg, terrænpunkter og områdebenyttelser.

4.4 Registrering af arealtyper

Registrering af arealtyper er foretaget i august 1998 i forbindelse med korttegningen. For Vesterlund Plantages vedkommende er registreringen foretaget i 2002.

Arealerne er opdelt i arealtyper, som det fremgår på grundkortet (bilag 1) og bevoksningslisten (bilag 4).

I figur 1 er vist arealets fordeling på en række arealtyper. Det fremgår, at "klit" og "nåleskov"(bjergfyr) udgør langt den største andel.

Figur 1. Arealfordeling, Nymindegab skyde- og øvelsesterræn.

Arealoversigt

I tabel 1 er vist en oversigt over arealtyperne på Nymindegablejrens skyde- og øvelsesterræn:

Tabel 1. Arealets fordeling på arealtyper.

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha
Vegetationsklædte arealer:		
ORE	Botanisk overdrev	10,80
SLE	Slette (kultur-græsser)	13,60
MOS*	Mose	0,30
HED*	Hede	15,50
KLI**	Klit	58,00
ENG*	Eng	1,40
STS*	Strandsump	0,80
Skovbevokset areal		
ALØ	Andet løv	1,60
BIR	Birk	4,70
BJF	Bjergfyr	95,2
COF	Contorta-fyr	23,2
EG	Eg	23,20
POP	Poppel (Bævreasp, Sølvpoppe)	0,60
SGR	Sitkagran	6,50
SKF	Skovfyr	14,00
ØSF	Østrisk fyr	0,90
Bevoksningsblottet areal		
AAN	Anden anvendelse – her sten-slette.	1,10
PUB	Publikum – P-plads, Holmsland	0,50
STB**	Strandbred	5,50
Veje og spor:		
VEJ	Bilfaste veje	6,50
Militære anlæg:		
SKB	Skydebane	1,70
KLG	Hus, kaserne, lejr, garageområde	11,30
Total:		296,40

*) Omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Bemærk at de registrerede overdrev ikke er kulturhistorisk betinget, men anført ud fra en botanisk registrering. Arealerne vurderes derfor at være undtaget fra § 3-beskyttelsen (jf. Naturklagenævnets kendelse i 2001).

**) Strandbred og dele af klitlandskabet (Holmsland Klit) er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 8 om klitfredede arealer.

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortet.

Vegetationsklædte arealer

Overdrev (ORE) udgør 10,8 ha, svarende til ca. 4 % af det samlede terræn. I betegnelsen “overdrev” indgår et lille areal på 0,2 ha i Nymindestrømmen, der rettelig bør betegnes “strandoverdrev” - da floraen her adskiller sig væsentligt fra de øvrige overdrevsarealer omkring selve skolen.

Overdrev er en kulturpåvirket vegetationstype på tørbundsarealer, der som hovedregel er op-

stået ved langvarig græsning. Som naturtype i Danmark har overdrev eksisteret siden agerbruget blev indført for ca. 6000 år siden.

Overdrev (oredrev) betyder egentligt stenet jord, der ligger udyrket hen, og som kun benyttes til græsning. Oprindeligt har overdrev altså udgangspunkt i gamle græsningsarealer, der ikke var velegnet til opdyrkning. Flere overdrevsarealer opretholdes i dag dog som følge af slåning, hvor næringsstoffer (det afslåede materiale) fjernes fra området. I Nymindegablejren er overdrevsarealerne tørre sandjordsarealer med lysåben, naturlig græs- og urtevegetation.

Da overdrevsarealerne er registreret ud fra en botanisk betragtning og ikke ud fra en kulturhistorisk dyrkningsform vurderes det at overdrevsarealerne ikke er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 (jf. Naturklagenævnets principielle kendelse i 2001).

Slette (SLE) udgør 13,6 ha. Ved slette forstås et græsområde, der er påvirket af kulturgræsser. Typisk haver og kulturpåvirkede marker, der gødes eller slås - og hvor man ikke finder de typiske overdrevsarter.

Hede (HED).

Den del af terrænet, der kan kaldes hede udgør i ca. 15 ha, svarende til ca. 5 % af det samlede areal. Vegetationen her består i hovedtræk af dværgbuskene Hedelyng og Revling mellem græspletter og rensdyrlav. Der ses desuden en del tiltagende træopvækst - især Bjergfyr og Almindelig Røn.

Strandsump (STS). Denne naturtype optræder kun ved småøerne i Nyminde Strøm. Naturtypen er angivet til mindre end 1 ha og består af tætte bevoksninger af tagrør.

Klit (KLI). Naturtypen "klit" er den næststørste naturtype målt i ha. Ca. 58 ha – 20 % - består af klitter. Naturtypen opdeles normalt i hvide, grå eller grønne klitter, men her er "klit" en fællesbetegnelse.

Mose (MOS). Den del, der tilnærmelsesvis kan kaldes mose udgør en forsvindende lille del - omkring 0,1 % af det samlede areal. De 0,3 ha mose, der ligger i lejrens nordøstlige ende består af et mindre vandhul med omgivende mose-vegetation.

Det samme er tilfældet for Eng (ENG), der kun udgør ca. 1,4 ha. svarende til under 0,5 %.

Skovbevokset areal

De skovbevoksede områder er opdelt efter træarter. I bevoksningslisten (bilag 4) fremgår også træernes gennemsnitlige højde, diameter og skønnede alder.

Det skovbevoksede areal udgør i alt knap 170 ha. Heraf er langt størstedelen bjergfyr (BJF), der alene udgør over 95 ha. Bjergfyr og Contortafyr er områdets mest almindelige nåletræarter.

Løvtræsandelen udgør godt 30 ha, hvoraf eg er den dominerende træart.

Bevoksingsblottet areal

Publikumsareal (PUB). Parkeringspladsen ved skydeterrænet på Holmsland Klit.

Strandbredden (STB) ved skydeterrænet på Holmsland Klit er opmålt til i alt 5,5 ha.

Anden anvendelse (AAN) - Her tænkes på sand/stenslette arealet på Holmsland Klit umiddelbart vest for parkeringspladsen. Området udgør ca. 1,1 ha.

Veje og spor

Både veje og spor fremgår af bilag-kortene, men der er kun arealberegnet for de befæstede, bilfaste veje i selve Nymindegablejren. Her udgør vejnettet sammenlagt ca. 6½ ha. Inkluderet i dette tal er befæstede P-pladser og lignende.

Militære anlæg.

Skydebane (SKB). Lejrens store skydebaneanlæg er placeret lige nord for lejren (afd. 4e på grundkortet) og udgør ca. 1,7 ha. Anlæggene på Holmsland Klit indgår ikke i dette tal, da standpladserne er mindre og ikke syner på samme måde i terrænet.

Kaserne, lejr og garageområde (KLG) omfatter bygninger samt tilknyttede anlæg, der ikke kan betegnes som P-pladser. Kaserne, lejr og garageområde udgør ca. 10½ ha eller 105.000 kvadratmeter.

Nr. Malling, der er en kulissey, som anvendes til uddannelse i by-kamp udgøres af 8 "huse", hvoraf flere har fast tag. Nr. Malling er beliggende i afd. 4d på et overdrevarsareal og er derfor ikke arealberegnet som militært anlæg.

4.5 Plejetilstand

Skydeterrænet på Holmsland Klit

Klitterne er generelt i rimelig god stand uden for store slidskader, trods den relative store færdsel af turister. Der er imidlertid mange kørespor fra militære køretøjer, der tilsyneladende flere steder ikke følger noget bestemt spor. Der er således kørespor, der løber ret tæt på hinanden, hvoraf det ene eksempelvis burde være overflødigt.

Rynket Rose, *Rosa rugosa* er endnu ikke særligt udbredt i klitterne, men den findes og kan hurtigt brede sig. Rosen kommer oprindeligt fra Østsibirien, men er indført til Danmark, hvor den er blevet meget udbredt langs kysten i sommerhusområderne. Rosen har en særlig evne til at gro på næringsfattig, sandet jord, hvor den kan udkonkurrere den oprindelige flora ved at overskygge dem.

Øvelsesterrænet omkring Hjemmeværnsskolen

I og omkring lejren optræder en del Rynket Rose i større eller mindre holme. Rosen er ofte populær p.g.a de store velduftende blomster. Her som på Holmsland Klit bør man dog være opmærksom på, at rosen ikke breder sig og dermed udkonkurrerer mindre robuste, hjemmehørende arter.

Det mest iøjnefaldende er de massive bevoksninger af bjergfyr. Bjergfyrren er velegnet til den sandede jord, hvor den kan trives. Den kan desuden tåle den saltholdige vestenvind. Ulempen ved netop bjergfyr er at den udvikler sig til flerstammede, tætte kratagtige bevoksninger, hvor færdsel er vanskelig. Af samme grund bruges en stor del af det område, der i dag er bevokset med bjergfyr ikke længere i øvelsessammenhæng.

En anden ulempe ved bjergfyr er dens evne til at brede sig ved selvsåning. Det betyder, at de områder, der tidligere var dækket af Hedelyng og Revling i dag er truet af tilgroning.

På hedearealerne er lyngen flere steder gammel og trænger til pleje. En lyngplante bliver ikke mere end 25-30 år, hvorefter den dør. For at forhindre at hedevegetationen bliver for gammel og forsvinder kan den forynges ved slåning, afbrænding eller græsning. Det er ikke nok at undgå overskygning fra træer.

I "æblehaven", afd. 3g (se kortbilag 1a), findes en mindre, isoleret bestand af Kæmpe Bjørneklo. Denne skærmpolte, der er en indført art, har en uhyggelig evne til at brede sig i store tætte bræmmer, hvor den overskygger al vegetation. Som enkeltstående plante kan den synes køn, men med dens spredningsevne og skadevirkning taget i betragtning, er den et uheldigt element i området.

Vesterlund Plantage, nord og øst for lejren

Ved gennemgang af plantagen ses det tydeligt at der, for en stor dels vedkommende, er tale om decideret værnskov, d.v.s. skov, der oprindeligt er anlagt for at hindre sandflugt og danne værn mod vestenvinden. Langt hovedparten af plantagen består af lave, vindblæste bjergfyr og contortafyr. De store områder med bjergfyr kan dateres tilbage til 1890, men træerne forynger sig villigt via frøspredning og der ses derfor mange nye, unge træer. Der er forsøgt at etablere beplantninger med eg i plantagens nordvestlige del, men egne udvikler sig kun som lave, forkrøblede buske, der overvokses af den mere hårdføre bjergfyr.

I plantagens østlige del får plantagen straks mere karakter af skov. Her kan ses bevoksninger af over 10 meter høje sitkagraner og skovfyr samt mindre bevoksninger af eg og birk. Omkring skovløberboligen inde i plantagen, ses at der faktisk kan gro traditionelle øst-danske træarter så langt mod vest. Her findes bl.a. store, gamle bøgetræer, spidsløn og hestekastanje. Efter sigende blev træerne etableret af en tilflyttende skovløber fra Lolland, der ville "flytte" et lille stykke af Lolland med til det magre Vestjylland.

Selvom der kan dyrkes højskov i plantagens østlige del er produktionsmulighederne som helhed meget begrænset i værnskovsområder som Vesterlund Plantage.

4.6 Flora

Floraen på det militære terræn på Holmsland Klit er omtalt i "Oversigt over botaniske lokaliteter. Nr. 6. Ringkøbing Amt", udgivet af Skov- og Naturstyrelsen i 1993. Lokalteten dækker over et større område, under betegnelsen Hansnæs Bjerg, som bl.a. omfatter hele det militære område på Holmsland Klit.

Floraen i Nymindegablejren er ikke beskrevet i ovennævnte botaniske oversigt.

Herudover har Skov- og Naturstyrelsen under feltregistrering i 1998 gjort en del supplerende fund på begge lokaliteter.

Der er i "Oversigt over botaniske lokaliteter. Nr. 6. Ringkøbing Amt" foretaget en evaluering af den botaniske værdi af Hansnæs Bjerg. Lokalteterne i oversigten anbringes under evalueringen i en af følgende 3 kategorier: Kategori I = Lokalitet af største botaniske betydning. Kategori II = Lokalitet af stor botanisk betydning. Kategori III = Lokalitet af stor betydning. Kategoriseringen bygger på et kvantitativt og et kvalitativt kriterium. Det kvantitative er baseret på antallet af tilstedeværende sjældne, halvsjældne eller biotops-typiske arter. Det kvalitative er baseret på forekomsten af særligt bevaringsværdige biotoper eller forekomster af såkaldt "rødliste-arter", d.v.s. særligt truede eller sårbare danske plantearter.

Samlet er Hansnæs Bjerg klassificeret som en kategori II lokalitet, det vil sige en klitlokalitet af stor botanisk betydning. Dette er baseret på forekomsten af 5-19 biotops-typiske arter. Endvidere vurderes lokaliteten at være sårbar overfor mekanisk påvirkning, eksempelvis færdsel, og at have en lille bæreevne. Der tænkes her navnlig på lavpuderne i den grønne klit, som er meget sårbare overfor slid.

Floraen i hvid, grøn og grå klit på Holmsland Klit

I klit og klithede på Holmsland Klit er der ifølge den botaniske oversigt i 1985 fundet en række laver: Islandsk Kruslav, Gulhvid Rensdyrlav, Spinkel Rensdyrlav, Mild Bægerlav, Hede-Rensdyrlav,

Askegrå Rensdyrlav, Hjortetak Bægerlav, Skarlagenrød Bægerlav, Takket Bægerlav - herunder varianten cetrariiformis, Cladonia cryptochlorophaea, Lakrød Bægerlav, Fliget Bægerlav, Kløftet Bægerlav, Grågrøn Bægerlav, Slank Bægerlav, Indsvunden Bægerlav, Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, Pigget Bægerlav, Grågul Bægerlav, Tue- Tjørnelav og Almindelig Kvistlav.

Af disse er tre optaget på den røde liste som sjældne i Danmark. Det drejer sig om Spinkel Rensdyrlav, Cladonia cryptochlorophaea samt Cladonia crispata var. cetrariiformis.

Under Skov- og Naturstyrelsens biologiske registrering af terrænet i 1998 blev der foretaget følgende botaniske vurdering af det militære skydeterræn på Holmsland Klit:

Klitområdet består af en enkelt række af meget høje, hvide klitter med stejle skrænter ned til en ret smal sandstrand. Den høje, hvide klit er domineret af *Hjelme*. Klitterne bærer ikke meget præg af færdsel uden for stien fra p-pladsen til vandet.

Bagved ses arealer af grøn og grå klit, førstnævnte i de frodige lavninger. Specielt i nordenden af terrænet ligger disse lavninger som dybe, øst-vestgående slugter, tæt overgroede med *Havtorn* og *Alm. Hyld* - med en fugtig, frodig bund af *Engelsød*, *Kaprifolie*, *Alm. Røn*, *Gederams*, *Rød Tvetand* og *Alm. Mangeløv*. Krattene i slugterne er helt uigennemtrængelige. Andre lavninger er åbne og fugtige, med moseplanterne *Tagrør*, *Kærtidsel*, *Nyserøllike*, *Gåsepotentil*, *Bittersød Natskygge*, *Tormentil-Potentil*, *Gråpil*, *Glanskapslet Siv* og *Mosebølle*. Desuden ses *Bugtet Kløver*, *Horsetidsel*, *Agersvinemælk*, *Liden Skjaller* og *Brombær*.

De tørre partier i de grå klitter rummer klithedeplanter, og laverne som nævnt ovenfor. Dominerende arter er *Fåresvingel*, *Harekløver*, *Smalbladet Timian*, *Revling*, *Krybende Pil*, *Smalbladet Høgeurt*, *Hjelme*, *Marehalm*, *Sandstar* og *Hede-Rensdyrlav*. Andre registrerede arter er *Strandvejbred*, *Blåmunke*, *Gul Snerre*, *Bidende Stenurt*, *Engelskgræs*, *Håret Høgeurt*, *Alm. Kongepen*, *Sandskæg*, *Flerårig Knavel*, *Alm. Kællingetand*, *Musevikke*, *Alm. Stedmoderblomst*, *Rynket Rose*, *Glæsbladet Fladstjerne*, *Alm. Røllike*, *Alm. Hvene*, *Rundbælg*, *Strandfladbælg*, *Alm. Torskemund*, *Alm. Mælkebøtte*, *Rødknæ*, *Alm. Hønsetarm*, *Blåklokke*, *Rejnfan*, *Lancetbaldet Vejbred*, *Gul Kløver*, *Strandmandstro*, *Hvid Okseøje*, *Hvidkløver*, *Alm. Mælkeurt*, *Hedelyng*, *Enebær* og *Bølget Bunke*. En væsentlig del af disse arter er biotops-typiske arter for klithede og hede.

Af svampe blev fundet flere eksemplarer af *Kæmpestøvbold* i den grå klit.

Floraen i og omkring Nymindegablejren

Skov- og Naturstyrelsen har under sin biologiske registrering af terrænet i 1998 også undersøgt floraen i selve Nymindegablejrens område. Det blev gennemgået afdelingsvist, følgende terræninndelingen i afdelinger og litra som vist på grundkortet, vedlagt som bilag 1. Hele lejrområdet består af sandjord, hvilket præger floraen i retning af klit-, hede- og overdrevsvegetation.

Afdeling 3 litra *b* og *c*, samt vestlige del af *a* repræsenterer det højtliggende klitterræn længst mod vest, ud til skrænten mod Nymindestrømmen. Floraen er her karakteriseret af åben klithedevegetation. I litra *a* er der bjergfyrplantage, men den er forholdsvis åben, med hedevegetation i de lysåbne partier. Litra *b* og *c* er åben klithede.

De dominerende planter i litra *b* og *c* er *Bølget Bunke*, *Hjelme* og *Marehalm*. Andre arter er *Alm. Pimpinelle*, *Alm. Torskemund*, *Gul Snorre*, *Alm. Hvene*, *Sandstar*, *Engelsød*, *Kaprifolie*, *Alm. Røn*, *Harekløver*, *Blåklokke*, *Alm. Kongepen*, *Gederams*, *Engelskgræs*, *Lancetvejbred*, *Lægeærenpris*, *Alm. Hønsetarm*, *Klæbrig Brandbæger*, *Krybende Pil*, *Udspærret Dværgebunke*, *Ene*, *Gyvel*, *Smalbladet Timian*, *Håret Høgeurt*, *Liden Skjaller*, *Blåmunke*, *Fåresvingel*, *Sandskæg*, *Alm. Stedmoderblomst*, *Strandvejbred*, *Rynket Rose*, *Tyttebær*, *Hedelyng*, *Bjergfyr*, *Revling*, *Seljerøn*, *Rødknæ*, *Smalbladet Høgeurt*.

I den østlige del af Afd 3 litra *a* består vegetationen mest af lavereliggende bjergfyrplantage. Bunden er dækket af *Revling*. Af svampe ses *Rød Fluesvamp* og *Guldgaffel*. Bevoksningen virker ret åben, og kan i visse partier endda måske kaldes hede. Dominerende plantearter her er, udover *Bjergfyr*, *Bølget Bunke*, *Revling*, *Hedelyng*, *Mosebølle*, *Krybende Pil*, *Stilkeg* og *Prikbladet Perikum*. Litra *h* er en *Sitkagran*-bevoksning, som er i meget dårlig forfatning. Litra *g* er et lille område med frodigt og næringsberiget præg - det kaldes "Æblehaven". Det er som navnet antyder muligvis en gammel have. Her vokser der *Æble*, *Seljerøn*, *Alm. Hyld*, *Kæmpe-bjørneklo*, *Hindbær* og *Femhannet Pil*. Der ses også gamle bunker af halm, og området har tilsyneladende været anvendt som haveaffaldsområde.

En ikke-karakteristisk art for området er *Vandmynte*, der kun ses i bunden af bunkeren i litra *h*.

Afdeling 4 litra *b* er et tæt bjergfyrområde i nordenden vest og syd for skydebanen. I bjergfyrbevoksningen ses bundplanter som *Græsbladet Fladstjerne*, *Krybende Pil*, *Alm. Kongepen*, *Alm. Røllike*, *Alm. Hønsetarm*, *Bølget Bunke*, *Alm. Hvene*, *Revling*, *Hedelyng*, *Blåklokke*, *Stilkeg*, *Dunbirk* og *Alm. Mangeløv*. Litra *e* og *c* udgøres af Skydebanen med tilgrænsende hedeareal øst for. På selve det åbne skydebaneområde, som består af en langdistancebane, en kortdistancebane og en salonskydebane, blev fundet hede- og overdrevsarterne *Fåresvingel*, *Blåmunke*, *Knavel*, *Hejrenæb* og *Smalbladet Timian*.

Litra *d* består af nærkampbyområdet "Nr. Mallings". De åbne arealer her er præget af helt lav overdrevsvegetation på sandet bund, med planter som *Smalbladet Timian*, *Blåmunke* og *Harekløver*.

Sø- og mosearealet i litra *j* nord for Nr. Mallings er terrænets eneste vådområde. I mosens vokser *Kærtidsel*, *Gråpil*, *Gåsepotentil*, *Alm. Røllike*, *Alm. Torskemund*, *Krybende Pil*, *Alm. Star*, *Lysesiv*, *Nyserøllike*, *Fløjlsgræs*, *Solbær*, *Sandstar* og *Alm. Stedmoderblomst*. I vandhullet vokser *Gul Iris*, *Tagrør*, *Svømmende Vandaks* og *Vejbredskeblad*. Cirka halvdelen af moseområdet er pløjet op og omdannet til en vildtager med tæt grønt græs, vist som litra *g*. På vildtageren står der et gammelt, forfaldent opdrætshus, et foderhus og en sliksten. I østenden af vildtageren går der en tør grøft langs grænsen af lejrområdet. Der vokser *Mosebølle* langs grøften. Ved opdrætshuset vokser *Engelsk Visse*.

Egebevoksningen i afd. 4m består af ældre træer fra 1950'erne. Indimellem står enkelte gamle østrigske fyr. Det er en meget åben bevoksning, med morbundvegetation, hovedsageligt af græsset *Bølget Bunke*. Desuden ses *Engelsød*, *Alm. Røn* og *Kaprifolie*.

Overdrevsarealerne omkring rensningsanlægget (Afd. 5 litra *a*) har en god overdrevsvegetation, med mange arter: *Harekløver*, *Lancetvejbred*, *Udstrakt Kløver*, *Knavel*, *Markbrynke*, *Alm. Hvene*, *Alm. Røllike*, *Hejrenæb*, *Gul Kløver*, *Alm. Stedmoderblomst*, *Strandvejbred*, *Bidende Stenurt*, *Alm. Torskemund*, *Blåmunke*, *Sandskæg*, *Rødknæ*, *Sandstar*, *Blåklokke*, *Aftenpragt-*

stjerne, Rødkløver, Liden Skjaller, Smalbladet Høgeurt, Krybende Pil, Håret Høgeurt og Rød Svingel.

Afd. 5 litra c udgøres af den tætte bjergfyrbevoksning længst mod syd. Den vokser på et meget kuperet, tidligere klitlandskab. I bunden vokser *Bølget Bunke, Hedelyng* og et tæppe af forskellige mosarter. I østenden er der to bakketoppe, med en flot udsigt over hele Nymindegablejrens område. Bakketoppene er blevet ryddet for bjergfyr af hensyn til udsigten, og enkelte løvtræer har fået lov at blive stående.

I sydøsthjørnet af terrænet øst for jernbanen findes et overdrevsareal med kulturpræg (*Afd. 5 litra a*). Det har formentlig været pløjet op for nogle år tilbage. Her vokser *Lysetsiv, Alm. Øjentrøst, Borst, Alm. Røllike, Gåsepotentil, Bidende Ranunkel, Alm. Hønsetarm, Alm. Stedmoderblomst, Liden Skjaller, Rødkløver, Lancetvejbred* og *Fløjlsgræs*. Umiddelbart nord for dette engareal er en lille bakke med ryddet bjergfyr (*litra g*), hvor der nu er hedevegetation. Der er efterladt nogle få *Seljerøn* på lyngen, hvor der ellers vokser *Revling, Bølget Bunke, Rensdyrlav, Hedelyng, Hjelme, Hedemelbærris* og *Krybende Pil*.

Afdeling 4 litra a består af tæt bjergfyrplantage uden særlig interessant flora. Dog er der ryddet i østenden i et bakket terræn, hvor der er opstået hedevegetation.

Afd. 5 litra b består af arealet omkring helikopterlandingspladsen. Arealet bærer ikke megen præg af gødsning, men er klassificeret som et "sletteareal", d.v.s. kulturgræs. Floraen er dog ret interessant med arter som *Alm. Brunelle, Bidende Ranunkel, Lancetbladet Vejbred, Rødkløver, Alm. Røllike, Alm. Hønsetarm, Alm. Kællingetand, Alm. Øjentrøst, Revling, Alm. Syre, Nyserøllike, Lysetsiv, Toradet Star, Alm. Torskemund, Fløjlsgræs, Håret Høgeurt* og *Engelskgræs*. I grøften langs sydkanten af pladsen voksede *Sumpkællingetand, Lysetsiv* og *Kærgaltetand*. På overdrevsarealet ved hundebanen i *litra a* vokser *Rødknæ, Knavel* og *Blåmunke*.

Øst for bygning 35, *litra 5e* vokser der *Klitrose* på et åbent hedestykke, som det eneste sted på terrænet.

4.7 Fauna

Pattedyr

Ifølge Niels Fønnesbech, opsynsmand i Nymindegablejren, er der en fast *Råvildt*bestand på ca. 10-12 dyr på Nymindegablejrens område – hertil kommer bestanden i Vesterlund Plantage. I registreringsåret blev observeret 2 råer med lam.

Rålam. Foto: Niels Lisborg

Kronvildt træffes af og til som enkeltstrefjere.

Desuden ses mange *Harer*, og der er en del *Egern* i området. Af rovdyr ses en del *Ræve*, og desuden *Husmår, Mink, Brud, Hermelin* og *Grævling*. I lejren holder en ubestemt, mellemstor flagermus-art til.

På Holmsland Klit observerede Skov- og Naturstyrelsen herudover 3 *Harer* under markarbejdet i 1998.

Fugle

Holmsland Klit-området og Nymindegablejren blev gennemgået nøje i ynglesæsonen 1998 med henblik på registrering af områdets fuglefauna. Dert blev konstateret 35 ynglefuglearter, overvejende almindelige arter, som er knyttet til klithede eller klitplantage. Der blev også registreret enkelte fåtallige arter.

Der er ikke fundet tilgængelige oplysninger i litteraturen om fuglelivet på Holmslands Klit-terrænet eller Nymindegablejren. Ingen af områderne er omtalt i Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende registrering af fuglelokaliteter fra begyndelsen af 1980'erne, eller dækket ved den landsdækkende fuglelokalitetsregistrering i årene 1993-95 som en del af "Projekt Fuglenes Danmark". I det følgende gennemgås fuglelivet henholdsvis i Nymindegablejren og på Holmsland Klit.

Fuglelivet i Nymindegablejren

En koloni på ca. 50 par *Fiskehejrer* findes i en sitkagranbevoksning i Vesterlund Plantage, ca. 400 meter nord for Nymindegablejren, og hejrene ses derfor ofte flyve over lejren. De ses desuden i Nymindestømmen, bl.a. på den lille ø som tilhører Forsvarsministeriet.

Gråænder ses af og til i den lille sø i nordenden af terrænet, men de yngler næppe. Også *Gravænder* træffes i Nymindegablejrens område, muligvis yngler de nogle af områdets rævegrave. Ifølge opsynsmand Niels Fonnesbech, Nymindegablejren, yngler der normalt et par *Musvåger* i den gamle sitkabevoksning i afd. 3h, umiddelbart vest for bygning 10. *Tårnfalk* ses hyppigt i lejrområdet, hvor den muligvis yngler. Der findes ikke fasaner i området, men der ses enkelte *Agerhøns*. I træktiden forår og efterår trædes der af og til *Skovsnepper* op fra skovbunden, men de yngler ikke på egnen.

Stor Flagspætte ved redetræ.
Foto: Niels Lisborg

Ifølge Fonnesbech er den sjældne *Natravn* ynglefugl i klitplantagerne i lejrområdet. Netop klitplantagerne på denne egn er kendt som et af de bedste ynglesteder i landet for denne fugleart. Der findes højst 500-600 par natravne i Danmark.

En uglekasse er hængt op i en østrigsk fyr lige vest for hundegården i lejren, men der blev ikke iagttaget ugle af Skov- og Naturstyrelsen i 1998.

Stor Flagspætte ses i lejrområdet, hvor den formentligt også yngler. Bl.a. sås den i egeskoven i østenden, og der sås en del huller her samt i telefonstolper.

Af småfugle findes der en koloni med 5 reder af *Bysvaler* på bygning 13. *Landsvaler* yngler med enkelte par på andre bygninger i lejren. *Sanglærke* blev kun fundet i det åbne "sletteområde" omkring helikopterlandingspladsen - her var der 2-3 par.

Den sjældne *Hedelærke* blev fundet ynglende med ikke mindre end to par med unger. De fandtes ved henholdsvis ved skydebanen/Nr. Mallings (nærkampbyen) og helikopterlandingspladsen. Den fåtallige *Misteldrossel* yngler med 1-2 par, bl.a. yngledet et par både i 1996 og 1997 ved bygning 29. Også et par af henholdsvis *Rødstjert* og *Dompap* blev fundet, begge er fåtallige ynglefugle.

Af almindelige ynglefuglearter i området sås *Solsort*, *Tornirisk*, *Hvid Vipstjert*, *Grønirisk*, *Løvsanger*, *Skovpiber*, *Lille Korsnæb*, *Sortmejse*, *Topmejse*, *Grønsisken*, *Skovskade*, *Gulspurv*, *Bogfinke*, *Gråsirken* og *Ringdue*. Flokke på flere tusind *Stære* ses i kliterrænerne hen på sommeren, hvor de lever af bær, bl.a. af revling.

Fuglelivet på Holmsland Klit

I skydeterrænet i klitterne på Holmsland Klit blev der kun fundet enkelte ynglefuglearter. *Sanglærke* er dominerende her, med ca. 5-8 par. *Tornirisk* yngler med 4-6 par, især i de tætte krat i lavninger i nordenden. Her fandtes også et enkelt par *Bynkefugl*. Den efterhånden sjældne ynglefugl *Stenpikker* blev fundet med 1 par med unger på stensletten vest for p-pladsen. Her fandtes også 1 par *Stor Præstekrave* med unger.

Insekter

Forekomsten af Danmarks dagsommerfuglearter blev kortlagt i løbet af de første år af 1990'erne gennem et storstilet projekt, kaldet Atlasprojektet Danmarks Dagsommerfugle, som var finansieret af Skov- og Naturstyrelsen samt Forskerakademiet, med støtte fra Verdensnaturfonden og Tuborgfondet.

I området dækkende Nymindegablejren og skydeterrænet på Holmsland Klit blev der i forbindelse med kortlægningen registreret følgende dagsommerfuglearter:

Gråbåndet Bredpande, Spættet Bredpande, Stregbredpande, Skråstregbredpande, Komma-bredpande, Stor Bredpande, Stor Kålsommerfugl, Lille Kålsommerfugl, Grønåret Kålsommerfugl, Citronsommerfugl, Sørgekåbe, Dagpåfugleøje, Admiral, Tidselsommerfugl, Nældens Takvinge, Klitperlemorssommerfugl, Storplettet Perlemorssommerfugl, Moseperlemorssommerfugl, Brunlig Perlemorssommerfugl, Sandrandøje, Græsrandøje, Engrandøje, Okkergul Randøje, Blåhale, Grøn Busksommerfugl, Lille Ildfugl, Dukatsommerfugl, Engblåfugl, Almindelig Blåfugl, Isblåfugl og Foranderlig Blåfugl.

Under Skov- og Naturstyrelsens biologiske registrering i 1998 blev der herudover fundet *Dværghåfugl* i Nymindegablejren, en art som er sjælden i Sydvestjylland, og iøvrigt ikke registreret i området under atlasprojektet.

Af andre insekter blev der set flere guldsmede af *Aeschna*-typen i Nymindegablejren. Her sås også en vandnymfeart ved en vandfyldt bunker.

4.8 Kulturhistorie

På terrænet findes ikke nogle fortidsminder i traditionel forstand - gravhøje, stendiger og lignende - til gengæld rummer terrænet meget historie fra 2. Verdenskrig, hvilket er beskrevet i afsnit 4.1 "Den militære historie".

På øvelseskortet fremgår de bunkere, der er blevet registreret ved korttegningen i 1998. De fleste omkring selve lejren er såkaldte mandskabsbunkere, men der har også været bunkere indrettede til sanitetsbrug (afd. 3b, nordvestende). Bunkeren helt ude på Lodsbjerg nær det tidligere Bjålumhus er en tidligere panserværnskanonbunker, der havde til formål, at beskyde allierede kampvogne ved en eventuel landsætning.

Mange af lejrens nuværende barakker stammer tilbage fra krigen, og har været brugt til indkvartering af tyske soldater.

I afd. 4m, inde mellem egetræerne, ses mindre voldanlæg. Det er resterne af tyske ammunitionsdepoter. Voldene er angivet med jorddige-signatur på kortet.

På Holmsland Klit ses flere steder dybe kløfter i terrænet, der antagelig er gamle pansergrave.

4.9 Sammenfatning af de natur- og kulturhistoriske værdier

Landskabeligt set adskiller selve Nymindegablejren sig ikke væsentligt i forhold til det omkringliggende område, men terrænet indeholder mange værdifulde biotoper med en spændende flora og fauna. Heriblandt ynglende Hedelærke.

På Holmsland Klit skal fremhæves de rødlistede laver, der anses for sjældne i Danmark og den opståede kombination af natur- og kulturhistoriske værdier i form af gamle pansergrave, der nu er dækket af tæt krat af Havtorn eller optræder som fugtige lavninger med Tagrør, hvor trækkende småfugle bl.a. store finder læ og føde.

Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn indeholder mange elementer fra 2. Verdenskrig og området har derfor en stor betydning med hensyn til 2. Verdenskrigs historie.

5 Øvelsespladsens nuværende anvendelse

5.1 Faciliteter og brug

Terrænet tjener som uddannelsesfacilitet for følgende:

- Grund-, funktions-, enhedsuddannelse og feltøvelse,
- Befalingsmands-, officers- og instruktøruddannelse,
- Uddannelse i kamp i bymæssig bebyggelse samt i skov,
- Instruktions-, grund- og funktionsskydning for enkeltmand på håndvåben,
- Uddannelse i brug af midlertidige og faste skydeanlæg,
- Skydning på jord- og luftmål i såvel dagslys som mørke,
- Skydeaktiviteter for politiet og civile skytteforeninger,
- Enheds- og samvirkeskydning af mindst delingsværdis,
- Uddannelse og øvelse i brug af hund,
- Uddannelse og øvelse i brug af CS-gas,
- Uddannelse og øvelse i brug af håndgranat (blind og løs)
- Uddannelse og øvelse i brug af laserduelanlæg,
- Uddannelse i brug af markeringsmateriel, lyd og lys,
- Uddannelse og øvelse i brug af pionermateriel,
- Uddannelse og øvelse i brug af tænd- og sprængmidler,
- Uddannelse og øvelse i brug af bivuakering, gravning af skyttehuller og tilberedning af mad,
- Uddannelse og øvelse i brug af radar og radio med opsætning af antenner,
- Kørsel med hjul- og bæltekæretøjer,
- Kørsel med tog,
- Gennemførelse af jagt,
- VIP- og øvelsesflyvning med helikopter og med landingspunkt i lejren,
- Skydning med granatkaster og panserværnsvåben,
- Uddannelse i hjemmeværnets kampformer i øvrigt.

5.2 Gældende bestemmelser og restriktioner

5.2.1 Ved skydeaktiviteter på skydeterrænet på Holmsland Klit

Når der gennemføres militære aktiviteter i skydeterrænet, der af sikkerhedsmæssige hensyn kræver afspærring af terrænet skal følgende foretages:

- Alle indfaldsveje spærres med bomme
- De røde balloner i signalmasterne hejses
- Om natten forsynes alle bomme og ballonmaster med rødt lys
- På stranden placeres en mobilradarvogn til farvandsovervågning bemannet med sikkerheds- og afspærringspersonel.

5.2.2 Støj i forbindelse med de militære aktiviteter

Støjproblematikken ligger uden for nærværende drift- og plejeplan, dog skal to gældende bestemmelser nævnes:

- Vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 1 – 1995 Skydebaner.

Skydebanen i Nymindegablejren er beliggende i Blaabjerg Kommune, Ribe Amt og er udpeget som skydecenter og omfattet af de regler, som er beskrevet i vejledning nr. 1995.

- Bekendtgørelse nr. 468 af 13. juni 2002 om støjregulering af forsvarets øvelsepladser samt skyde- og øvelsesterræner.

Nymindegablejren, Blaabjerg Kommune er udpeget som øvelsesplads type 1A jf. bekendtgørelsen.

Nymindegab Skydeterræn, Holmsland Kommune, Ringkøbing Amt, er udpeget som skyde- og øvelsesterræn type 2, jf. bekendtgørelsen.

På øvelseskortet over Nymindegablejren, bilag 2a fremgår en blå støjlinie, hvor der i zonerne syd og vest for denne ikke må foregå støjende aktiviteter (skydeaktivitet o.lign.).

6 Hjemmeværnets nuværende drift og pleje af terrænet

Der foretages mindre tyndinger i bjergfyrbekvoksningerne hidtil udført ved Oxbøl Statsskovdistrikt.

Herudover kun mindre vedligehold af veje, spor og materiel samt pasning af de grønne områder omkring bygningerne i selve lejren.

Småøerne i Nymindestrøm anvendes ikke militært og ligger urørt.

7 Offentlighedens adgang

Det er Nymindegablejrens holdning, at lokale beboere og turister skal have mulighed for at opleve terrænet. Lejren har ofte besøg af publikum, der har en særlig interesse i lejrens militære historie eller ønsker at se, hvordan hjemmeværnets største uddannelsessted ser ud.

7.1 Nymindegablejren

Der kan gives adgang for offentligheden til selve lejren efter aftale, idet Nymindegablejren gerne gennemfører rundvisning på terrænet.

7.2 Holmsland Klit

Der er givet fri offentlig adgang til skydeterrænet på Holmsland Klit når der ikke foregår skydning eller anden øvelsesaktivitet.

Når der gennemføres aktiviteter i skydeterrænet, vil alle indfaldsveje i dagtimerne være spærret med bomme, og de røde ballonkugler være hejst. Stranden vil være afspærret med sikkerheds- og afspærringspersonel.

Ved nataktiviteter vil bomme og ballonmaster være forsynet med rødt lys.

Det er tilladt at passere ad "Vestkyststien" gennem skydeterrænet på cykelstien til fods eller på cykel, når der gennemføres aktiviteter i skydeterrænet.

Det er vigtigt, at bemærke at færdsel i skydeterrænet sker på eget ansvar. Hvis der findes ammunition m.v., afmærkes stedet, og der gives meddelelse til vagten i Nymindegablejren. Der må under ingen omstændigheder opsamles/og eller fjernes ammunition, patroner eller af-skudte hylstre m.v. fra området.

7.3 Vesterlund Plantage

Der er offentlig adgang til øvelsesterrænet i Vesterlund Plantage når der ikke foregår øvelsesaktivitet i plantagen. Se bilag 6.

Kørsel med køretøjer i plantagen er kun tilladt med skriftlig tilladelse fra Kommandantskabet.

8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

8.1 Generel lovpraksis for hjemmeværnets arealer

I henhold til lovgivningen gælder der normalt de samme regler for beskyttelse af militære arealer som for alle andre arealer. Ved at området er udlagt som skyde- og øvelsesterræn ligger der dog deri en accept af den militære brug af arealet, og dermed af at hjemmeværnet skal have den fornødne frihed til gennemførelse af den nødvendige uddannelse af personel og enheder.

Afvejningen i nærværende plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbeskyttelseshensyn på terrænet forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (Hjemmeværnskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndigheder ved amt og kommuner, således at administrationen af relevant lovgivning sker ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Nymindégab Skyde- og Øvelsesterræn. Udover de nævnte findes der et antal love eller bekendtgørelser som regulerer forhold i det åbne land, eks. planlovens generelle bestemmelser om lokalplanpligt og landzonetilladelse.

8.2 Internationalt naturbeskyttelsesområde, Natura 2000

Skydeterrænet på Holmsland Klit samt småøerne i Nymindestrømmen er ved Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 782 af 1. november 1998 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder udpeget som en del EF habitatområde nr. 62, ”Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen”

Området er hermed en del af et sammenhængende netværk af naturbeskyttelsesområder kaldet Natura 2000, der skal sikre en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter som er særligt truede, sårbare, sjældne eller beskyttelseskrævende i øvrigt på europæisk plan.

Det vurderes at nærværende plan vil medvirke til at opretholde eller forbedre forholdene for de naturtyper og arter, som området er udpeget for.

- *EF habitatområde*

EF-habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992) skal søge at bevare, beskytte og forbedre kvaliteten af miljøet, herunder bevare naturtyperne samt vilde dyr og planter.

EF-habitatområder er betegnelsen for områder, der er udpeget på baggrund af de naturtyper, der er beskrevet af EU-kommissionen, hvor fællesskabet har et særligt bevaringsansvar.

Med direktivet er der en forpligtigelse til at sikre opretholdelsen af en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, områderne er udpeget for.

Dette habitatområde er udpeget med henblik på at beskytte blandt andet naturtyperne ”kystklitter med gråris, kystklitter med havtorn, hvide klitter og vandremiler m.fl. Særligt prioriteret er natyrtyperne ”stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)”, ”kystklitter med dværgbuskevegetation (klithede)” og ”kystlaguner og strandsøer.”

Beskyttelsesbestemmelser:

EF-habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter) sigter mod beskyttelse af vilde flora- og faunahabitater i medlemslandene. Direktivet fastsætter bestemmelser for administrationen af habitatområderne, bestemmelser som også gælder for fuglebeskyttelsesområderne. Disse bestemmelser er bindende for myndighederne. Statslige myndigheder er direkte forpligtet af direktiverne på de områder, hvor myndighederne er tillagt kompetence efter national lovgivning. Tilsvarende gælder i de tilfælde, hvor statslige myndigheder har ejerbeføjelser på arealer, som er udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde. Statslige myndigheder er således i sager om disse områder forpligtet til at varetage de naturbeskyttelseshensyn som direktiverne tilsiger.

Områderne skal administreres, så der ikke sker forringelser af områdets naturtyper og levestederne for arterne, eller væsentlige forstyrrelser af de arter, området er udpeget for. Derudover påhviler der en forpligtelse til på længere sigt at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter området er udpeget for. Planens drifts- og plejeforskrifter skal medvirke til at sikre dette.

De beskyttelseshensyn der skal varetages i de internationale naturbeskyttelsesområder er i almindelighed opfyldt gennem den eksisterende lovgivning vedrørende miljø, natur, planlægning m.v.. Eksisterende lovlig anvendelse eller udnyttelse og aktiviteter som jagt og færdsel m.m. kan derfor som udgangspunkt fortsætte uændret. Udpegning af EF-fuglebeskyttelses- og habitatområder berører ikke eksisterende lovlig anvendelse eller udnyttelse af ejendomme. Derimod berører de f.eks. amters eller kommuners planlægning samt aktiviteter, som kræver tilladelse efter den eksisterende lovgivning da bekendtgørelsen om de internationale naturbeskyttelsesområder fastsætter bindende retningslinier for amternes og kommunernes administration af områderne.

Amter og kommuner skal ved behandling af ansøgninger om tilladelser og dispensationer efter naturbeskyttelsesloven, planloven, råstofloven, miljøbeskyttelsesloven, vandløbsloven, vandforsyningsloven eller okkerloven sikre, at en tilladelse ikke forringer de naturtyper, som er baggrunden for udpegningen eller forringer levevilkårene for de plante- og dyrearter, som områderne er udpeget for. Der må heller ikke gennemføres foranstaltninger, der medfører betydelig forstyrrelse af de nævnte arter. Alle nævnte loves øvrige interesser skal selvfølgelig fortsat varetages.

8.3 Status i regionplanen

I Ribe Amts regionplan "Regionplan 2008" er Nymindegablejren (ekskl. Skydeterrænet på Holmsland Klit) kategoriseret som "kulturhistorisk beskyttelsesområde", hvilket vil sige "område og helheder med store kulturhistoriske interesser". (Her tænkes på lejrens historiske betydning fra 2. Verdenskrig, da området ikke indeholder egentlige fortidsminder) Generelt må der inden for de kulturhistoriske beskyttelsesområder *ikke* udlægges areal til formål, der kan medføre forstyrrelser af jordlagene (af hensyn til fortidsminder, gravhøje m.m) eller ødelæggelse af den kulturhistoriske helhed, medmindre det kan dokumenteres, at de kulturhistoriske interesser ikke tilsidesættes i væsentligt omfang.

Ribe Amt har også udpeget den nordlige del af lejren som "naturområde" (jf. bilag 3 i regionplanen), hvilket vil sige "større sammenhængende naturområder af national og regional betydning."

Da der er tale om militært område er naturbeskyttelsesinteresserne *ikke* udgangspunkt for areal anvendelsen, sådan som det ellers ville være i kategorien "naturområde" - men derimod de militære øvelsesinteresser - dog stadig med natur- og landskabsinteresser som væsentlige.

Skydeterrænet på Holmsland Klit er omfattet af Ringkjøbing Amts "regionplan 1997". Heri fremgår det bl.a. at området er fredet og skal friholdes for bebyggelse. Området er også udpeget til "naturområde", hvilket bl.a. betyder at klitterne ikke må udlægges til anden anvendelse samt at almenhedens færdsel kan begrænses, eventuelt forbydes.

Amtet er opmærksom på det militære område og af regionplanen afsnit 4.2.6. fremgår, at "Forsvarsministeriets øvelsesarealer m.v. skal forsat kunne anvendes til militære øvelsesformål" samt "Forsvarsministeriet kan som hidtil fastlægge bestemmelser om begrænsning af almenhedens færdsel på de militære øvelsesområder og skydebaner."

8.4 Status i kommuneplanen

I kommuneplanen for Holmsland Kommune er der ingen særlige bestemmelser, udover dem, der er anført i regionplanen for Ringkjøbing Amt.

For Blaabjerg Kommune fremgår det af kommuneplanen, område 14D3, hvori Nymindegablejren indgår, at områdets anvendelse fastlægges til offentlige formål, primært militær indkvartering, værksteder, skydebaner og øvelsesterræn, samt kommunalt spilderensningsanlæg.

8.5 Naturbeskyttelsesloven

Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse (LBK nr. 835 af 1/11 1997) skal medvirke til at værne landets natur og miljø så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer, samt offentlighedens adgang.

Beskyttede naturtyper m.v.

Naturbeskyttelseslovens (NBL) indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af naturtyper. Det drejer sig om:

- ♦ Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge, overdrev m.v (Nbl. §3)
- ♦ Sten og jorddiger (NBL §4)
- ♦ Klitfredede arealer (NBL §§8-11)
- ♦ Fortidsminder (NBL §§12-14)

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke hensyn, der skal varetages for de beskyttede naturtyper, der findes på Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn.

Søer og vandløb

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis arealet er over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb der er udpegede som beskyttede efter loven. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb. Der findes i øjeblikket ingen søer på Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn, der er registreret som større end 100 m².

Søer, mindre end 100 m², er beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis samlede område er på 2500 m² og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb eller ligger inden for fredskov.

Moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, heder, strandenge, strandsumpe og lignende samt ferske enge og overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m² i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at pleje af arealerne i form af slåning, græsning eller lignende ikke strider mod denne bestemmelse.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m², er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover.

Bygge- og beskyttelseslinier

Udover ovennævnte naturtype-beskyttelse fastsætter Naturbeskyttelsesloven beskyttelseslinier for en række markante landskabselementer:

- ♦ Strande (NBL §15)
- ♦ Søer og åer (NBL §16)
- ♦ Skove (NBL §17)
- ♦ Fortidsminder (NBL §18)
- ♦ Kirker (NBL §19)

Beskyttelseslinierne administreres af amtet.

Strandbeskyttelseslinien

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og kyststrækninger, som ligger inden for kystbeskyttelseszonen på 300 m. Beskyttelseslinien var tidligere 100 m men med **lov nr. 439 af 1. juni 1994** om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse (Beskyttelse af kystområderne) blev Naturbeskyttelseslovens klitfrednings- og strandbeskyttelseslinie, jf. §§ 8 og 15, udvidet fra 100 m til 300 m.

Forslag til ny beskyttelseslinie omfatter den vestlige del af afdeling 3 og 7 ved Nymindegab-lejren. Beskyttelseslinien skal bl.a. sikre, at der ikke etableres hegn, placeres bygninger, campingvogne eller lignende. Af § 15, stk.2 fremgår dog at forbudet ikke gælder eksisterende forsvarsanlæg.

Sø- og åbeskyttelseslinien

Ribe Amt har gjort opmærksom på at å-beskyttelseslinien berører en lille del af terrænets nordøstlige hjørne. Beskyttelseslinien er 150 m målt fra det vandløb (Gødelen), der løber nord og øst for Gødel Bjerge. I praksis betyder det at beskyttelseslinien strækker sig ca. 30 meter ind i terrænets nordøstligste hjørne, afdeling 12 c. Uden dispensation fra Naturbeskyttelsesloven må der ikke foretages beplantning eller opføres bebyggelse, campingvogne og lignende. Forbudet gælder ikke genplantning af eksisterende skovarealer eller driftsbygninger, der er nødvendige for jordbrugserhvervet.

Skovbyggelinien

Indenfor en afstand af 300 m fra skove er der normalt forbud mod at placere bebyggelse. Denne bestemmelse gælder ikke for nye anlæg til egentlige forsvarsformål, der placeres indenfor de naturlige rammer af eksisterende forsvarsanlæg.

Fortidsminder og beskyttelseslinier

Synlige eller tinglyste fortidsminder er fredet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 12. Forsvarsanlæggene fra 2. Verdenskrig er ikke omfattet heraf. Forsvarsanlæggene er efter lovens normalprincip først omfattet når de er 100 år gamle.

Sten- og jorddiger

På kortbilagene til denne plan er ikke indtegnet beskyttede sten- og jorddiger, idet Skov- og Naturstyrelsen ikke er bekendt med sådanne diger i området.

Offentlighedens adgang til naturen

Naturbeskyttelseslovens kapitel 4 indeholder regler om offentlighedens adgang til naturen. For militære områder reguleres færdslen dog igennem *Lov om ophold på og færdsel gennem forsvarets skydeområder og andre militære områder* (Lov nr. 336 af 6/6 1991) med tilhørende *Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem forsvarets skydeområder og andre militære områder* (BEK nr. 64 af 30/01/2002). Særligt henledes opmærksomheden på bekendtgørelsens §1 stk. 2, hvoraf det fremgår at bestemmelser om offentlighedens adgang til det enkelte terræn skal fremgå af drifts- og plejeplanen. Af §4 fremgår det endvidere hvorledes andre militære områder end skydeområder skal afmærkes.

Særlige retningslinier for administration af naturbeskyttelsesloven på forsvarets arealer

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 set i forhold til forsvarets anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 5.

8.6 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder

Forsvaret og hjemmeværnet har som en statslig arealforvaltende myndighed ansvaret for at træffe de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand. Dette indebærer, at den pågældende myndighed har ansvaret for, at de pågældende områder ikke varigt skifter karakter. Dette fremgår af "Vejledning om naturbeskyttelsesloven", udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 1993, afsnit 16.5 s. 157, som lyder:

"Efter lovens § 52, stk. 1, har amtskommuner og kommuner, som ejer ikke fredede arealer, der omfattes af bestemmelserne om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger i lovens § 3 og § 4, stk. 1 og om fortidsminder i §§ 12-13 pligt til at pleje disse. Denne pligt gælder dog ikke for vandløb og søer.

Plejepligten indebærer, at den pågældende myndighed har ansvaret for, at de pågældende områder ikke varigt skifter karakter. Dette opnås ved fra tid til anden at fjerne f.eks. selvsåede træer fra hede- eller engarealer.

Når staten ikke udtrykkeligt er nævnt, skyldes det, at det forudsættes, at de statslige arealforvaltende myndigheder løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand. Det bemærkes, at amtskommunerne i forbindelse med ud-

øvelse af tilsynet i medfør af lovens § 73 kan gøre statslige arealforvaltende myndigheder opmærksom på eventuel manglende pleje."

8.7 Museumsloven

Arkæologiske anlæg (i loven benævnt "jordfaste fortidsminder"), herunder grave, gravpladser, bopladser, ruiner m.v., som ikke er fredet efter Naturbeskyttelsesloven, er beskyttet af museumslovens § 26. Loven omfatter også eventuelle fortidsminder, der endnu ikke er registreret, men som f.eks. kommer til syne ved jordarbejder. Loven administreres af Kulturarvstyrelsen.

Findes der under jordarbejder fortidsminder, eller en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk naturgenstand, som er beskyttet efter museumsloven, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til Kulturarvstyrelsen. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse. De kendte fortidsminder er registreret i Nationalmuseets sogneregister med et sognebeskrivelsesnummer ("Sb.nr."). Numrene er fortløbende indenfor de enkelte sogne og indsat i forbindelse med arkæologiske anlæg på drifts- og plejekortet, bilag 3. De enkelte registrerede lokaliteters nøjagtige udstrækning og beliggenhed er ikke altid kendt. Varetagelse af de arkæologiske interesser sker i et samarbejde mellem Garnisonskommandantskabet og Kulturarvstyrelsen.

Det skal nævnes, at bestemmelsen omkring nærmere undersøgelser af usædvanlige naturhistorisk naturgenstande forventes anvendt yderst sjældent.

8.8 Skovloven

Skove, der tilhører staten er som udgangspunkt, ifølge Skovloven, fredskovspligtige. Dette gælder også skovarealerne på Nymindesø Skyde- og Øvelsesterræn.

Fredskov betyder ikke at skoven er fredet i den forstand at der ikke må foretages indgreb, men at fredskovsområdet er et område, hvor der skal forblive skov d.v.s. at der i princippet skal etableres nye træer når de gamle træer fjernes. Dog kan åbne arealer, skovmoser m.m. være en del af et fredskovsområde.

Fredskov skal tillige dyrkes efter principperne om god og flersidig skovdrift. Det vil bl.a. sige, at det skal tilstræbes at skovene dyrkes med henblik på både at forøge og forbedre træproduktionen og varetage landskabelige, kulturhistoriske, naturhistoriske og miljøbeskyttende hensyn samt hensyn til friluftslivet.

Det fremgår endvidere af Skovloven, at ydre skovbryn af løvtræer og buske skal bevares, og at søer, vandløb, moser, heder m.m., der hører til fredskov, og som ikke er omfattet af Naturbeskyttelseslovens bestemmelser, - fordi de er mindre end de deri fastsatte størrelsesgrænser, ikke må dyrkes, afvandes, tilplantes eller på anden måde ændres.

På fredskovspligtigt areal må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer, medmindre det er nødvendigt for skovdriften. Evt. ansøgning om dispensation indgives til det lokale statsskovdistrikt. Varig udnyttelse af et fredskovspligtigt areal til andet end skovbrug kræver ophævelse af fredskovspligten. Ansøgning herom skal indgives til det lokale statsskovdistrikt (Oxbøl), der er skovlovsmyndighed.

I Skovlovens formålskapitel er fremhævet, at der i offentligt ejede skove skal lægges særlig vægt på landskabelige, naturhistoriske, kulturhistoriske og miljøbeskyttende hensyn, samt hensyn til friluftslivet.

Selvgroet opvækst af bjergfyr, birk m.m. på hedebladerne er normalt ikke omfattet af fredsskovpligt, men af Naturbeskyttelseslovens § 3.

8.9 Fredningen på Holmsland Klit

Klitterne langs kysten på skydeterrænet blev fredet den 29. juni 1972 i medfør af sandflugtsloven. Ved en fredningsnævnskendelse blev de resterende klitter fredet 29. december samme år - som en del af et ca. 2600 ha stort areal beliggende mellem Tipperne og Nymindegab. Fredningen er ikke til hinder for den militære brug. Af fredningen fremgår bl.a.: ”fredningen skal ikke være til hinder for, at der på de af forsvaret ejede og de af forsvaret hos klitdirektoratet lejede militære øvelsesarealer foretages mindre anlægsarbejder, efter at disses udformning og placering er godkendt af de påtaleberettigede”.

8.10 Forsvarets vildtplejebestemmelser

Vildtplejen på hjemmeværnets arealer gennemføres efter Hjemmeværnsbestemmelse 610-001 (HJVBS 610-001).

Bestemmelserne følger de samme retningslinier, som gælder for Skov- og Naturstyrelsens arealer. Heraf fremgår blandt andet:

I den udstrækning den militære brug gør det muligt, skal arealerne til enhver tid fremtræde som fristeder for den danske fauna. Vildtplejen skal derfor primært baseres på områdets egen naturlige balance.

Generelt gælder følgende vedrørende jagt:

Eventuelle vildtagre placeres uden for fredskov og beskyttede naturområder og i overensstemmelse med drifts- og plejeplanens bestemmelser.

Gødskning begrænses i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens politik for landbrugsarealer til maksimalt 80 % af normal kvælstofnorm fastsat af Direktoratet for Fødevarer for de pågældende afgrøder.

Fældefangst må kun foregå af vildtarter, som er omfattet af Lov om Mark- og Vejfred, dvs. primært mink.

Der må ikke:

- gennemføres opdræt og udsætning til afskydning
- foregår fodring af andefugle i og ved vandhuller og vådområder.
- skydes fuglevildt på pladser, hvor der fodres i jagtsæsonen.
- drives jagt på vandfugle (gæs, ænder, vadefugle (minus skovsneppe), blishøne og måger) på søer og i vådområde med åben vandflade på over 2 ha, da disse områder regnes for vigtige rasteplasser for vandfugle, og derfor skal sikres fred, eller
- drives jagt i udpegede Ramsar, EF-fuglebeskyttelses- og Habitatområder på arter, som områderne er udpegede med henblik på at beskytte.

FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

9 Hjemmeværnets fremtidige behov og ønsker

Hjemmeværnets nuværende aktivitetsniveau skal kunne opretholdes og hjemmeværnet skal have den fornødne frihed til gennemførelse af uddannelser og øvelser.

9.1 Nuværende og fremtidige brugere

Da området er udlagt som militært skyde- og øvelsesområde skal det understreges, at terrænets primære formål er at gennemføre uddannelses- og øvelsesaktiviteter for hjemmeværnet. I perioder gennemføres også aktiviteter i samarbejde med øvrige myndigheder inden for statens område – herunder politiet, og området skal forsat kunne anvendes som sådan.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med hjemmeværnets aktiviteter på terrænet prioriteres den rekreative udnyttelse af terrænet lavere end øvelsesmæssige interesser.

9.2 Fremtidig brug af eksisterende uddannelses- og øvelsesfaciliteter

- Alle de forhold, som er nævnt i pkt. 5.1 vil forsat være Nymindegablejrens behov i hele driftsperioden.
- Det er hensigten i driftsperioden, at udbygge spor og stier jf. drift- og plejekortet, bilag 3. (ny sti er markeret med lys grøn sti-signatur, nye spor indgår som lange smalle rydninger af bjergfyr, rød skraveret signatur)
- Nymindegablejren ønsker i driftsperioden, at udbygge Nr. Malling (kulisser-by) med flere huse med fast tag til brug for indøvelses af kamp i bymæssig bebyggelse.
- Det er ønsket i driftsperioden, at udbygge de faste skydeanlæg i skydeterrænet på Holmsland Klit til brug for gennemførelse af skydeaktiviteter for mindst delingsstørrelse (dvs. ca. 30 mand) samt udbygge skydeanlægget til brug for gennemførelse af skydning med skarp ammunition på dysekanon. Det er desuden ønsket at udbygge skydeanlægget i skydeterrænet til brug for håndgranatuddannelse med skarp håndgranat.
- Det er planen i driftsperioden, at afspærre parkeringspladsen ved Holmsland Klit med bomme, når der gennemføres skydeaktiviteter i skydeterrænet med henblik på at gøre terrænet mere velegnet til gennemførelse af diverse øvelser og kurser. Skydebaneinspektøren har pålagt Nymindegablejren at iværksætte afspærring/opsætning af bomme eller nedlæggelse af P-pladsen. Det skyldes, at der i perioder er civile, som parkerer på P-pladsen, der ikke respekterer de opsatte skilte og højeste røde balloner og dermed bevæger sig ind i skydeområdet, mens der gennemføres skydning.
- Det er Nymindegablejrens ønske i driftsperioden, at plante blomstrende frugttræer og bærbuske i mindre områder.

- Det er Nymindegablejrens ønske at rydde partier af bjergfyr på noget af hedearealet.
- Det er planen i driftsperioden at udvide vandhullet i nord (afd. 4j) og at etablere et rekreativt område med en ny sø ved fodboldbanen (afd. 5b) i sydøst med beplantning omkring. Der skal føres en natursti fra vejen omkring bygning 26 (se drift- og plejekort bilag 3) frem til søen.
- Nymindegablejren har behov for nogle åbne lysninger i Vesterlund Plantage, der kan anvendes som bivuak- og beredskabsområder for enheder op til ca. 30 mand pr. område.
- Ligeledes er det et ønske at vejene gøres farbare året rundt for militærets hjulkøretøjer, herunder lastbiler. Det betyder at der er behov for at øge eller udbygge belægningerne på visse vejstrækninger (bl.a. Torkildsvej) i plantagen samt nogle steder desuden at øge vejens bredde – ikke mindst i svingkurver.
- Nymindegablejren vil desuden opstille et antal toiletter i plantagen, evt. efter samme model, der anvendes af Oxbøl Statsskovdistrikt.

9.3 Drift og pleje i Vesterlund Plantage

Fra 2001 er Vesterlund Plantage overgået fra Skov- og Naturstyrelsen til at blive en del af Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn. Plantagen skal kunne anvendes til uddannelsesområde for hjemmeværnets og forsvarets enheder.

Forslag til den fremtidige drift af Vesterlund Plantage:

Forsvarets Bygningstjeneste ønsker generelt at plantagen skal drives naturnært med hjemmehørende træarter, der på sigt kan forynge sig selv. Hensyn til vedproduktion skal nedprioriteres og der skal gives plads til øget naturindhold. Monokulturer med sitkagran og contortafyr skal på sigt konverteres til blandingsbevoksninger med hovedvægt på eg, skovfyr og bøg.

Oprydning efter stormfald.

I contortafyrbevoksningerne, bl.a. langs Gjødøl Vej, ses spredte stormfaldshuller fra 1999-stormen. Stormfaldshullerne ryddes snarest og genplantes med eg, birk og skovfyr.

Løbende vedligehold

Væltede eller døende nåletræer fjernes løbende, først og fremmest ved at Nymindegablejren udsteder sankekort efter behov.

Såfremt der opstår større stormfaldsområder i planperioden tager Nymindegablejren kontakt til Forsvarets Bygningstjeneste.

I afdeling 11 afdrives sitka og contortafyr, litra b og c, mellem engen og Thorkildsvej og erstattes af bøg, eg og skovfyr plantet i holme. De ældre ædelgraner kan efterlades og underplantes. Bevoksningen afdrives bl.a. for at give plads til øget vejbredde og for at påbegynde konverteringen mod stabile blandingsbevoksninger.

I afdeling 12 skal plantagens nordkant af sitka på sigt udskiftes med eg og skovfyr.

I samme afdeling skal der på skråningen, umiddelbart nord for Gjødelbjerg Hus, etableres en ny bevoksning med vægt på eg og bøg. For at gøre plads til beplantningen ryddes et lille område med contortafyr, anslået en $\frac{1}{2}$ hektar.

Forsvarets Bygningstjeneste vil herudover, i løbet af planperioden, foranstalte at der etableres et bredt skovbryn med hovedvægt på eg og skovfyr langs plantagens østlige kant. Kanten etableres efter et lignende princip som litra d i afdeling 15.

10 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier

10.1 Overordnede ønsker om terrænets fremtidige tilstand

Nymindesgab Skyde- og Øvelsesterræn er et spændende terræn med mange naturtyper, der danner baggrund for et varieret dyre- og planteliv. Det er Skov- og Naturstyrelsens ønske at fastholde og forbedre Nymindesgab skyde- og øvelsesterræn som et varieret naturområde, hvor der ikke anvendes gødskning og sprøjtning. Skov- og Naturstyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan følgende konkrete forslag til beskyttelse og forbedring af terrænets naturværdier:

10.2 Konkrete forslag til pleje af terrænet

Rynket Rose (hyben-rose)

Som et punkt til beskyttelse af naturværdierne bør Rynket Rose (*Rosa rugosa*) holdes i ave, optimalt fjernes helt uden for de bebyggede områder. Uden at den dog i øjeblikket udgør et problem, ses flere steder holme af Rynket rose, der breder sig over området. Rynket rose er en eksotisk art, der oprindeligt er indført til Danmark fra Kamtsjatka-området, Østsibirien. Rosen har en særlig evne til at udkonkurrere andre arter netop på sandede jorde. Der kendes eksempler på kystområder, hvor rosen har bredt sig så voldsomt, at de oprindelige arter ikke har kunnet trives.

Kæmpe Bjørneklo

I afd. 3g ses en mindre holm af Kæmpe Bjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*). Ligesom Rynket Rose, er Kæmpe Bjørneklo en fremmed invasions-art. Den blev hentet hertil fra Asien i 1800-tallet som prydblade i haver og parker. Herfra har den med stor hast spredt sig ud i naturen. En stor plante kan sætte op imod 12.000 spiredygtige frø, der kan overleve i jorden i mindst 7-8 år. Det betyder at én plante teoretisk kan blive til 12.000 planter efter 2 år og at disse planter kan sætte 144 millioner frø efter endnu 2 år. Planten kan blive 2-4 meter høj og kan gro næsten overalt, men især i fugtigere områder. Den kan danne tætte, uigennemtrængelige krat og resultere i samme problemstilling som hos Rynket Rose – overskygning af eksisterende flora. Kæmpe Bjørneklo, der i øvrigt er giftig, bør snarest bekæmpes inden den spreder sig til f.eks. moselokaliteten i afd. 4j.

Udvidelse af eksisterende vandhul samt udvidelse af vådbundslavning

Det mindre, mørke og dybe vandhul i afd. 4j kan med fordel udvides til det dobbelte vand-spejl på en måde så der, i modsætning til nu, etableres svagt skrånende bredder. Det vil betyde lille vanddybde langs bredden, hvor vandet lettere varmes op bl.a. til fordel for klækning af paddernes æg og hvor der er mulighed for etablering af vandplanter. Svagt skrånende bredder er tillige en fordel for vandinsekter.

Kolde, overskyggede vandhuller har et fattigt dyre- og planteliv. Derfor skal vandhullet friholdes for opvækst af skyggende pilebuske og lignende.

Den fugtige lavning i afd. 5b (se bilag 3) kan med fordel uddybes så der opstår et permanent vandhul. Vandhullet etableres efter samme forskrifter som beskrevet ovenfor.

Generelt gælder at vandhullerne bør reetableres/udvides uden øer og på en måde så den opgravede jord ikke danner volde omkring vandhullet.

Pleje af hedearealer

Det store tema i forbindelse med denne drifts- og plejeplan er genskabelsen af dele af de hedeflader, der nu er tilvokset med bjergfyr. Da bjergfyren trods alt har en vis værdi i øvelsessammenhæng – og også for visse fugle og pattedyr i det til tider forblæste område, bør en stor del af bjergfyren blive stående.

Rydning af bjergfyr bør så vidt muligt tage udgangspunkt i de eksisterende åbne partier med dværgbusk-vegetation. På den måde kan de mindre lommer udvides til større områder til fordel for den eksisterende flora og fauna, der derved lettere spredes. De arealer, der foreslås ryddet er skraveret på drifts- og plejekortet, bilag 3. De arealer, der endnu fremstår med farvesignaturen for hede på bilag 1 - og som foreslås ryddet - bør have første prioritet.

I bjergfyrbevoksningerne findes, foruden bjergfyr også enkelte selvsåede hvidgran, contortafyr, alm. røn og eg. Ved rydningen bør eg skånes samt enkelte alm. røn.

Den ryddede trævækst kan fjernes – evt. ved flishugning, som sankebrænde eller ved afbrænding, hvis forholdene tillader det.

Det nuværende tætte bjergfyrkrat bevirker, ifølge Hjemmeværnsskolen, at dele af området stort set ikke anvendes i dag. Ved at udvide små eksisterende lysninger bliver terrænet mere tilgængeligt og dermed mere anvendeligt til brug for skolens aktiviteter.

Som nævnt i afsnit 4.5 ”plejetilstand” bør lyngen af og til plejes ved slåning, afbrænding eller græsning. Hertil kan evt. hentes ekspertise fra Oxbøl Statsskovdistrikt, der har stor erfaring i hedepleje og som tidligere har udført opgaver for Nymindegablejren.

Efter der er foretaget rydninger af trævækst vil der være åbne pletter, hvor ny lyng kan spire. Der vil derfor ikke være så store plejebehov med hensyn til slåning af lyng i de første år efter rydningen. Det vil dog være optimalt, at gå ind og slå mindre partier, hvor den nuværende lyng fremstår som 30-35 cm høje, åbne buske.

Pleje af overdrevsarealer

Overdrevsarealerne behøver p.t. ingen særlig pleje, men de steder, hvor arealerne inden for planperioden udvikler sig i retning af højt frodigt græslandskab, bør der foretages slåning (som et alternativ til græsning) med f.eks. en grønthøster, der opsamler det afslåede græs. Derved fjernes næring fra overdrevsarealerne, hvilket sikrer at de nøjsomme planter, der er karakteristiske for netop overdrevet bedre kan klare sig i konkurrencen med de mere næringskrævende arter.

Slåning bør, så vidt muligt, ske efter 15. juli af hensyn til bl.a. insekter, frøsætning og ynglefugle.

Drift og pleje af skovarealer

Med hensyn til skovbevoksningerne indenfor selve lejren (hegnede areal) kræves ingen særlig pleje udover alm. forstlige indgreb i form af tynding. Sitka-bevoksningen i afd. 3h viser

imidlertid klare tegn på svækkelse og bør helt afdrives indenfor planperioden. Litraen kan evt. genplantes med eg og skovfyr med en vestkant af østrisk fyr.

Målsætningen med skovarealerne i Vesterlund Plantage bør være at arealet drives ekstensivt og naturnært. Produktionsmulighederne er meget begrænsede på lokaliteten og drift- og pleje bør først og fremmest være fokuseret på at optimere uddannelsesmulighederne for de militære enheder samt ikke mindst at forbedre de naturmæssige og rekreative værdier.

De store områder med bjergfyr vil for størstedelens vedkommende forynge sig selv og derved skabe den billigste, vedvarende skov – dog med forholdsvis ringe naturindhold. Det anbefales derfor at lade bjergfyrbevoksningerne i hovedtræk være uændret i planperioden, udover nedenstående anbefalinger:

Områdets rekreative, men også naturmæssige indhold kan øges ved at rydde dele af klittoppene for bjergfyr (i plantagens vestlige del) for at sikre den flotte udsigt over bl.a. Holmsland Klit. Det kan tillige anbefales at slå flere lysninger i bjergfyrtræppet, hvor hedelyngen i forvejen ses danne bundvegetation for derved at skabe små biotoper med klithede. Det sidste vil være til gavn for en række fugle, planter og insekter, men vil også give området en større variation og dermed en øget uddannelsesværdi.

Det kan anbefales at slå flere lysninger i bjergfyrtræppet, hvor hedelyngen i forvejen ses danne bundvegetation for derved at skabe små biotoper med klithede. Foto: Niels Lisborg.

I den østlige del af plantagen og langs veje kan bevoksningerne styrkes ved etablering af blandingsbevoksninger af løv- og fyrrearter. I opståede huller efter stormfald kan indplantes skovfyr, eg og birk evt. med enkelte lærk. Skovfyr, eg og birk er udprægede lystræarter, der tillader lys til skovbunden. Samtidig er arterne robuste

og trives i området og giver basis for et større naturindhold. Nuværende lysninger og åbne arealer i plantagen, herunder eng- og hedearealer, bør fortsat holdes åbent.

Engarealet ved skovløberboligen bør enten afgræsses eller årligt slås (høslet) for at bevare engens naturindhold og værdi som et åbent areal i plantagen.

Granbevoksningerne (sitka) bør på lang sigt erstattes af blandingsbevoksninger med skovfyr, eg og birk.

Generelt bør gælde, at brug af sprøjtning og gødskning ikke er tilladt i hele plantagen.

Skov- og Naturstyrelsen vil desuden anbefale at offentligheden får adgang til skovområdet når der ikke foregår øvelsesaktivitet i skoven. Herunder adgang til ridning ad eksisterende ridespor samt adgang på cykel ad veje og stier.

Klitlandskabet

Klitlandskabet på Holmsland Klit er generelt i god stand, men kørsel i klitterne bør minimeres så vidt muligt af hensyn til nedslidningsfaren. Der er en del tegn på kørsel i klitterne, hvor der tilsyneladende ikke følges nogle eksisterende slidspor.

Af hensyn til de sårbare laver og mosser, hvoraf der er fundet tre rødlistede arter, bør kørsel fremover kun ske på eksisterende spor (fremgår af bilag 3b).

Kulturværdier

Som hidtil bør der i den daglige brug af terrænet tages hensyn til de kulturhistoriske værdier. Her tænkes på de krigshistoriske levn fra 2. Verdenskrig. Det gælder ikke mindst de små vold- anlæg i egebevoksningen i afd. 4m, da de umiddelbart er mest sårbare.

Voldene, der er resterne af tyske ammunitionsdepoter, er ikke beskyttet af Naturbeskyttelsesloven som det f.eks. normalt er gældende for gamle jord- og stendiger. Alligevel er det Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at der skal tages de fornødne hensyn i forbindelse med bevoksningens drift således, at voldene bliver bevaret for eftertiden.

11 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Da denne driftsplan er et opdateret genoptryk af drifts- og plejeplanen fra 1999 er planbidragene hertil en videreførsel af bidragene fra 1999.

Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen fremgår, at:

“Planen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænerne, således at der opnås en tilfredsstillende opfyldelse af hjemmевærnets behov for overvågnings- og øvelsesmæssige aktiviteter samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.

Drifts- og plejeplanlægning vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebenhov samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.

Bidrag

Det er et vigtigt formål med planlægningen at tilvejebringe al relevant information om terrænerne og sikre, at de til områderne knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale, som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”

Det fremgik desuden, at

“Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen. Efter styrelsens opfattelse bør det herefter være således, at hjemmевærnet som bruger af planen kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning, Naturbeskyttelsesloven og Vandløbsloven. Tiltag som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”

Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen, efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet, ville udarbejde et forslag til drifts- og plejeplan.

11.1 Ribe Amt

Ribe Amt har følgende kommentarer til drift- og pleje af arealerne:

”Den nordlige del af vestskrænten ud for Nymindegablejren samt dele af lejren er bevokset med hovedsageligt selvsået bjergfyr. I dag forefindes der et netværk af åbne hedeblader i denne bevoksning. Med henblik på bevarelse/genskabelse af heden, der er en naturtype i tilbagegang, vil det være ønskeligt at få fjernet bjergfyr i store dele af Nymindegab skyde- og øvelsестerræn.”

”Det bør primært være bjergfyr, sitka- og hvidgran, der fjernes. Alle udgåede/døde træer bør også fjernes uanset træart.

Omkring bygningskomplekserne, skydebaner og nærkampbyen bør der bevares en kappe/afskærmning af bevoksningen, også selvom bevoksningen overvejende består af bjergfyr. Tilsvarende bør der bevares et bælte langs trådhegnet om lejren.

Såfremt området ved Nymindestrømmen (vestskrænten) agtes afdrevet for bjergfyr bør det ske af 2-3 omgange af hensyn til sandflugtsfare - man bør måske helt undlade at røre ved selve skrænten.

Kuperet terræn med bunddække af senilt hedelyng bør søges genskabt som åbne hedebakker, men efter rydning af trævækster er det nødvendigt med en efterbehandling.”

Amtet foreslår efterpleje af heden via slåning med grenknuser eller slagleklipper evt. afbrænding.

”Efter et til to år vil det være fint at iværksætte en vedligeholdelsespleje i form af fåregræsning med ca. 1-2 moderdyr pr. ha. år. Græsningstrykket skal i givet fald løbende vurderes i samarbejde med amtets naturforvaltningskontor.”

”Størrelsen af vandhullet i områdets nordøstre hjørne kan øges ved opgravning. Det bør tilstræbes, at vandhullet kommer til at fremstå så naturligt som muligt med en varieret form og jævnt skrånende bund og bredder.”

Efter amtets opfattelse kræver en oprensning og udvidelse af vandhullet en dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3.

”Egebevoksningen (fra 50-erne) bør tyndes lidt ud og måske plejes, men de spredtstående, større fyrretræer i egebevoksningen bør bevares.

Bevoksningen langs landevejen bør i princippet ikke røres (kun plejes) - fortsat fuld afskærmning mellem vejen og lejren.”

Ribe Amt vurderer, at arealerne med ovennævnte netværk af hedeblader, trods tilstedeværelsen af selvsået bjergfyr, er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Da afdrivning af bjergfyr er et større indgreb på et beskyttet areal skal der søges om dispensation til dette i henhold til Naturbeskyttelsesloven.

Ribe Amt har kun taget stilling til arealerne omkring selve Nymindegablejren, da kun disse ligger i Ribe Amt.

11.2 Friluftsrådet

Friluftsrådet har ønske om, at der udover organisationernes tilladelse til, efter ansøgning at komme i området, kunne åbnes yderligere for offentlig adgang. Det vil, efter rådets mening, være i overensstemmelse med Forsvarsministeriets miljøstrategi og et af formålene med udarbejdelsen af drifts- og plejeplaner for forsvarets arealer. ”Heri ligger, at det er væsentligt for Forsvarsministeriet ikke i unødigt omfang at afskære offentligheden fra adgang til forsvarets arealer.”

”I området mellem klitrækkens begyndelse og den gennem området løbende rute 181 bør dog kun være tilladt at færdes til fods, bortset fra hvis anlagte stier til gående, cyklende og ridende benyttes.”

”På den relativt brede sandstrand bør der være mulighed for afvikling af beachvolleykampe, også udover de, som opstår spontant blandt strandgæster. En eventuel tilstrømning af idrætsudøvere og medfølgende strandgæster bør dog følges op af en adgangsregulering, således at det bagvedliggende klitareal skånes.”

”Adgang til forsvarets øvelsesområder og skydeterræner har generelt rideorganisationernes interesse, eftersom man på mange andre lokaliteter angiveligt bruger hestens slitage på veje og stier som argument for ikke at tillade ridning. Der bør derfor – som led i øgede adgangsmuligheder for offentligheden – åbnes for ridning på stranden.”

”I det omfang, at lejrområdet ikke benyttes af kursister bør der åbnes for en bred anvendelse. Det kan være de lokale foreninger og eventuelt også arrangementer, som indbefatter overnatning.”

”Friluftsrådet håber, at man også fremover vil være imødekommende overfor organisationer, der har ønske om at benytte området. Evt. påvirkninger af naturen ved sådanne arrangementer kan løses og minimeres gennem dialog og konstruktivt samarbejde. Her tænkes f.eks. på frygt for hundeefterladenskaber, slid på klitten og forstyrrelser af vildtet.”

”Udover en øget parathed til at tillade offentlig adgang bør der udarbejdes en lille folder a la Skov- og Naturstyrelsens vandretursfoldere, der fortæller om naturen og landskabet samt om forsvarets forskellige typer af aktiviteter, skydefaciliteterne og deres krav til terrænet.”

”Generelt bør forsvaret overveje via internettet at offentliggøre, hvornår forsvarets øvelses- og skydeterræner er åbne for publikum, således at andre end lokale beboere kan indhente informationer til hjælp ved turplanlægning.

Desuden bør de nye GIS-kort over militærets skyde- og øvelsesområder også lægges ud på internettet.

Endvidere bør det overvejes på de arealer, hvor der er offentlig adgang at opsætte skilte med piktogrammer svarende til dem, som anvendes i statsskovene.”

Øvrige bidragydere har ikke indsendt kommentarer til drifts- og plejeplanen.

12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

Hjemmeværnet og Skov- og Naturstyrelsen har i fællesskab vurderet og afvejet de forskellige ønsker til skyde- og øvelsesterrænets fremtidige benyttelse og beskyttelse.

12.1 Hjemmeværnets benyttelse og fremtidige ønsker

Omfanget og karakteren af den nuværende militære benyttelse af skydeterrænet skønnes ikke at volde problemer i relation til landskabsværdier. Kørsel i klitterne på skydeterrænet med hjulkøretøjer bør dog minimeres og kørsel med bæltekøretøjer på Holmsland Klit bør helt undgås af hensyn til slidfaren.

I relation til publikum ønsker Nymindegablejren, at spærre for adgang til P-pladsen ved Holmsland Klit i tidsrum, hvor der foregår skydeaktiviteter. Det sker for at øge sikkerheden efter det har vist sig at publikum, der gør holdt ved P-pladsen, ikke altid respekterer de nuværende afspæringer/markeringer når terrænet er i brug. Spærringen får ikke konsekvenser for ”Vestkyststien”

Nymindegablejrens ønsker om, i driftsperioden, at udbygge kulisseyden, Nr. Malling med flere huse med fast tag kræver en konkret vurdering ud fra udbygningens omfang (antallet af nye kulissey-huse samt placering inden eller uden for nuværende kulissey-område).

Ønsket om at udbygge skydeanlæggene i skydeterrænet bør efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse ske som en udvidelse af de eksisterende anlæg og anlæggene bør så vidt muligt falde i med de omkringliggende omgivelser. Se afsnit 13.6.

Skov- og Naturstyrelsen finder ikke, at Nymindegablejrens ønske om at udvide sidevolden på skydebanen, afd. 4e, har nogen forringende effekt på de omgivende naturværdier.

Lejrens ønske om at etablere en ny sø ved helikopterpladsen/fodboldbanen, afd., 5b som en del af et nyt rekreativt område er ikke i konflikt med Skov- og Naturstyrelsens ønsker. Tværtimod vil etableringen af en sø på den nuværende boldbane kunne skabe gode betingelser for padder og insekter. Nymindegablejrens ønske om at plante blomstrende frugttræer og bærbuske omkring søen kan tilsluttes af styrelsen. Der er enighed om, at der skal anvendes hjemmehørende arter uden for kaserne, lejr og garageområder (KLG) og der ikke må ske beplantning på en sådan måde, at søen skygges.

Vesterlund Plantage

Nymindegablejrens og Forsvarets Bygningstjenestes ønsker til Vesterlund Plantage er generelt i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens ønsker – samt den driftsplan, der tidligere var gældende for området, da plantagen hørte under Oxbøl Statsskovdistrikt.

Forsvarets Bygningstjeneste, Nymindegablejren og Skov- og Naturstyrelsen besøgte sammen plantagen d. 13. november 2002. Udover de i kap. 9.3 og 10.2 fremsatte driftsforslag enedes man her desuden om i første omgang at lade afdelingerne med bjergfy (afd. 7-9), ligge urørt. Bjergfy foryrer sig selv ved frøspredning. Det er tidligere forsøgt at etablere eg i området, men egne trives tilsyneladende ikke i den vestlige del af plantagen. Da bjergfyren både har ringe forstlig og naturmæssig værdi enedes man om, at etablere Nymindegablejrens ønsker om lysninger til bivuak-områder i bjergfyafdelingerne. Dette indgreb vil samtidig være med til at berige området med små klithedearealer da det ventes at hedelyng vil spire, hvor der foretages rydninger.

I afdeling 10, litra d, enedes man om at foretage en spredt underplantning af de gamle skovfyr evt. med bøg og ædelgran, for at forberede en foryngelse af skovfyrren.

Flere af tiltagene, herunder opstilling af faste toiletter, kræver tilladelse efter skovloven og ansøgning herom skal indsendes til Oxbøl Statsskovdistrikt.

12.2 Skov- og Naturstyrelsens ønsker om pleje af naturværdier

Nymindegablejren kan imødekomme Skov- og Naturstyrelsens ønske om at hindre udbredelsen af Rynket rose på Holmsland Klit samt uden for de bebyggede områder i Nymindegablejren. Der er også enighed omkring bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo på terrænet.

Skov- og Naturstyrelsens ønske om minimering af kørsel på Holmsland Klit med hjulkøretøjer og ingen kørsel med bælte køretøjer uden for afdeling 2e og 2c kan ligeledes accepteres af Nymindegablejren. Desuden er Nymindegablejren indforstået med kun at anvende de nuværende spor, der fremgår af kortet på status-tidspunktet.

Med hensyn til hedepleje i form af rydning af bjergfyr på dele af terrænet er styrelsen og Nymindegablejren enige om primært at rydde med udgangspunkt i eksisterende lysninger som vist på drift- og plejekortet, bilag 3. Nymindegablejrens tidligere fremsatte ønske om at foretage rydning af bjergfyrområder og etablere spor til øvelsesbrug for Hjemmeværnsskolen, er ved overtagelsen af Vesterlund Plantage blevet mindre aktuelle. Rydningerne indenfor hegnen henlægges derfor til sidst i planperioden for at give Nymindegablejren tid til at inddrage administrationen af Vesterlund Plantage – og evt. koordinere med driftstiltag i plantagen. Rydninger af eksisterende hedearealer indenfor lejren iværksættes dog først i planperioden.

Skov- og Naturstyrelsens ønske om at opretholde slåning eller græsning af skovengen ved Gjødelberg Hus, Vesterlund Plantage, uden brug af gødskning, kan imødekommes af hjemmevernet.

Nymindegablejren kan ligeledes imødekomme styrelsens forslag til at lade offentligheden færdes til fods og på cykel i Vesterlund Plantage. Plantagen vil kun være afspærret for offentligheden ved større øvelser, hvor publikums færdsel vil være uhensigtsmæssig.

Skov- og Naturstyrelsens anbefaling om fortsat at tillade ridning i plantagen, uden for øvelsestid, ad eksisterende ridesti, kan imidlertid ikke accepteres da hjemmevernet vurderer at ridning ikke kan forenes med militære aktiviteter, grundet fare for at skræmme både hest og rytter med skadelidte og eventuelt erstatningssager til følge, ligesom hjemmevernet bruger terrænet i ferier og weekender, hvor der vil være stor sandsynlighed for at publikum også vil anvende terrænet.

Der er enighed om at udvide vandhullet i afd. 4j således, at vandhullet udvides til ca. det dobbelte vandspejl og der etableres svagt skrånende bredder.

Nymindegablejren kan således tilslutte sig Skov- og Naturstyrelsens ønsker til pleje af terrænet som nærmere beskrevet i afsnit 10.2 og illustreret på kortbilag 3.

12.3 Ønske fra bidragydere

Ribe Amt

Ribe Amts ønske om rydning af bjergfyr i store dele af Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn harmonerer med Nymindegablejrens og Skov- og Naturstyrelsens ønsker. Ønsket kan imødekommes i den udstrækning det er vist på kortbilag 3. Døde træer vil dog, så vidt muligt, blive stående af hensyn til bl.a. Topmejsen, der nærmest er karakterfugl i området. Topmejsen ynder selv at hakke redehul i gammelt trøsket træ.

Amtets forslag til bevaring af en bevoksningkappe/afskærmning langs trådhegnet omkring lejren kan imødekommes af Nymindegablejren forudsat, der er tale om de steder, hvor der i dag er bevokset.

Nymindegablejren vil på baggrund af amtets seneste hede-registreringer flytte planlagte rydning af bjergfyr langs kystskrænten til afdeling 8 b i Vesterlund Plantage, der efter amtets opfattelse har karakter af hede. Litraen er en mislykket ege-beplantning fra 1978 som er ved at blive overvokset af selvsået bjergfyr. Området vil fortsat være noteret som fredskov og de spredte, overlevende ege bevares.

Ribe Amts forslag med en opfølgende hedepleje i form af fåregræsning kan ikke imødekommes af Nymindegablejren, da fårene vil være til gene for de militære aktiviteter.

Amtets øvrige ønsker skønnes ikke at være i konflikt med hjemmeværnets og Skov- og Naturstyrelsens ønsker.

Friluftsrådet

Rådets ønske om mulighed for beachvolleykampe på stranden kan uden videre accepteres da der i praksis er offentlig adgang til stranden og skydeområdet når der ikke skydes.

I tilfælde af større organiserede arrangementer på stranden skal Nymindegablejren og Oxbøl Statsskovdistrikt orienteres i god tid. Oxbøl Statsskovdistrikt skal vurdere om der kan gives den fornødne tilladelse efter naturbeskyttelseslovens klitfredningsbestemmelser.

Til det indhegnede terræn omkring selve lejren kan der gives adgang for offentligheden ved henvendelse til Nymindegablejren, idet lejren gerne organiserer rundvisning for interesserede.

Det fremsatte ønske om tilladelse til ridning på stranden ved Holmsland Klit er ikke i konflikt med den militære brug, såfremt ridning kun finder sted når der ikke foregår militære aktiviteter. Hjemmeværnet er dog ikke grundejer på strandarealet og kan derfor ikke give tilladelse.

Adgang til ridning på stranden søges lokalt ved Oxbøl Statsskovdistrikt. Ridning forudsætter en grundejertilladelse samt en tilladelse ifølge klitfredningsbestemmelserne (på den ubevoksede strandbred gælder forbudene dog ikke, hvis man kan komme lovligt derned).

Ridning på den ubevoksede strandbred vil normalt være forbudt i medfør af reglerne om publikums færdsel. Oxbøl Statsskovdistrikt kan dog give tilladelse og udstede et "ridepas".

Vesterlund Plantage vil fortsat være åben for publikum til fods og på cykel – når der ikke foregår øvelser, der kræver at plantagen lukkes, men hjemmeværnet vil ikke give adgang for ridning i plantagen. Hjemmeværnet henviser til rytterens sikkerhed og pointerer, at det er for at undgå at skræmme hest og rytter med eventuelle skader og erstatningssager til følge.

Friluftsrådets ønske om adgang for offentligheden til at anvende Nymindegablejrens indkvarteringsfaciliteter afvises af Nymindegablejren med den begrundelse at lejren ikke ønsker at fungere som konkurrent til private campingpladser og lignende.

Nymindegablejren håber at kunne imødekomme Friluftsrådets ønske om offentliggørelse af skydetidspunkter samt kortmateriale på internettet i løbet af 2003. Desuden kan hovedvagten i Nymindegablejren kontaktes – evt. pr. telefon, hvor information om forestående skydninger kan oplyses.

Friluftsrådets ønske om at anvende piktogrammer svarende til statsskovenes på arealer med offentlig adgang, vil efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse kun være hensigtsmæssig såfremt skiltning og piktogrammer udføres på en måde så der ikke lades tvivl om, at der er tale om et militært område. Begrundelsen er, at publikum ikke bør forveksle militære arealer med Skov- og Naturstyrelsens arealer, hvor der gælder andre adgangsregler og muligheder.

Rådets ønske om udgivelse af en lille folder, der fortæller om Nymindegab Skyde- og Øvelsesteræn er i praksis imødekommet idet Nymindegablejren allerede har udarbejdet en lille folder, der fortæller om terrænets historie. Hjemmeværnsskolen overvejer dog om der er grundlag for at fremstille en ny folder.

Der vil desuden blive fremstillet et ordensreglement, der oplyser om mulighederne for færdsel.

PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af hvorledes afvejningen kan realiseres i praksis - herunder fastlæggelse af retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.

13 Retningslinier for den fremtidige anvendelse af Nymindegab Skyde- og øvelsesterræn

13.1 Overordnede retningslinier for den fremtidige benyttelse, pleje og forbedringer

Retningslinierne for den fremtidige anvendelse af Nymindegablejren skal tilgodese følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som militært uddannelsesområde, og derfor fortsat skal kunne opfylde hjemmeforsvarets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den militære benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige og biologiske værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.
- At den rekreative benyttelse sker i det omfang det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke forstyrrer den militære brug samt er foreneligt med hensynet til de naturmæssige værdier.

13.2 Plejeforanstaltninger

- ***Kæmpe Bjørneklo fjernes fra terrænet***

Bekæmpelse af den endnu relativt lille bestand Kæmpe Bjørneklo kan ske på følgende måde: Om foråret, når planten er under ½ meter høj rodstikkes den med en spade. Roden hugges over 20-25 cm under jordoverfladen. I mange tilfælde dør planten af denne behandling, men der er desværre risiko for at bjørnekloen vil skyde igen fra rodsåret – især hvis rodstikningen ikke er dyb nok. Eventuelle nye planter som spirer frem senere på sommeren luges væk eller opgraves med rødder.

Ved bekæmpelse af større planter senere på sæsonen, fældes disse med le eller grensaks. Det bør så vidt muligt ske inden planten sætter frø. Skærmene med frø klippes af og brændes. Til sidst rodstikkes stubbene.

Skyder bjørnekloen igen må behandlingen gentages. Derved bliver planten til sidst så ”udsultet” at den dør.

Ved bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo er det meget vigtigt, at beskytte huden og øjnene mod plantens giftige saft.

Hos mennesker kan berøring med plantens saft fremkalde voldsomme eksem-lignende udslæt, der ligner og føles som store brandvabler. Da virkningen forstærkes af sollys er det vigtigt at undgå sollys og vaske sig hurtigt. Ved kontakt med den giftige saft dør hudens celler og i svære tilfælde også vævet under huden. Sårene kan derfor være meget langvarige.

Nymindegablejren bør være opmærksom på kun at bekæmpe Kæmpe Bjørneklo og ikke dens store slægtninge i skærmplantefamilien. (ikke fundet i afd. 3g, hvor bjørnekloen står). Bekæmpelsen bør iværksættes snarest.

- ***Rynket Rose bekæmpes i skydeterrænet på Holmsland Klit og uden for de bebyggede områder i terrænet omkring Nymindegablejren***

Generelt er Rynket Rose (hyben-rose) ret vanskelig at bekæmpe når den først har etableret sig. De steder på skydeterrænet, hvor rosen udgør mindre spredte partier af få kvadratmeter anbefales det at opgrave roserne. Fremgangsmåden er ganske simpel. Med en spade eller gravegreb løsnes jorden omkring rødderne og roserne trækkes op. Ved brug af greb undgås at rødderne skæres over. Rødder, der efterlades i jorden vil skyde igen det næstkommende forår. Metoden er lettest ved unge roser, hvor rodudløbere ikke sidder så godt fast.

Er roserne gamle, kan de være næsten umulige at oprive da de har armtykke rødder. Større, gamle roser kan altså kræve et større gravearbejde, hvilket kan være uheldigt for det slidfølsomme terræn på Holmsland Klit. En alternativ behandling kan være, at slå roserne gentagne gange med buskrydder. Det holder roserne i ave og forhindrer dem i at sprede sig, men det kræver en årlig tilbagevendende plejeindsats, der dog på sigt vil svække roserne.

- ***Udformningen af vandhullet i afd. 4j forbedres***

Vandhullet udvides til det dobbelte vandspejl. Der er ikke behov for uddybning. Udvidelsen sker hovedsageligt imod slettearealet, litera g og på en sådan måde, at der etableres svagt skrånende bredder. Hældningen må ikke være stejlere end 1:5. Vandhullet friholdes for skyggende trævækst. Den opgravede jord må ikke danne volde omkring vandhullet. Jorden kan fordeles på slettearealet, litera g.

For at vandhullet kan fremstå så naturligt som muligt udvides det uden etablering af en ø. Der må ikke udsættes fisk eller ænder, eller udlægges foder af hensyn til vandhullets naturlige balance.

- ***Etablering af en ny sø ved helikopterpladsen på slettearealet i afd. 5b***

Søen udformes så den får et naturligt udseende, d.v.s. jf. forskrifterne ovenfor. Omkring søen, der skal indgå som et rekreativt område for Nymindegablejren, beplantes med blomstrende træer og buske – dog på en sådan måde, at søen ikke beskygges. Der bør anvendes hjemmehørende arter.

Det er vigtigt for udviklingen af et varieret dyre- og planteliv, at der er god tilgang for sollys til søen.

Overskudsjord ved gravningen må ikke fordeles på naturtyperne hede, klit, mose, overdrev. Jorden kan evt. anvendes til skydebanevold eller udjævnes på områderne ”slette” eller ”kaserne, lejr, garageområde” (KLG).

Bemærk: inden selve søen graves bør der foretages en mindre prøvegravning for at teste vandforhold og om den kommende sø kan holde vand.

- ***Genskabelse og pleje af klithedearealer***

Hedepleje i form af rydning af selvsået trævækst, især bjergfyr, foretages som angivet med skraveringerne på drift- og plejekortet, bilag 3. Udgangspunktet for rydningen er hovedsageligt en udvidelse af de eksisterende lysninger og hugst af træopvækst på eksisterende hedeare-

aler. Hedearealerne ryddes snarest først i perioden. Ved rydningen skånes egne så vidt muligt.

Rydningen af hedearealet øst for skydebanen foretages således at bevoksningen på skydebaneskrænten efterlades.

Det anbefales at bjergfyrren nedskæres manuelt med motorsav i vinterhalvåret og flishugges den efterfølgende sommer.

Bjergfyrren bør fældes således, at træerne ikke lægger på kryds og tværs af hensyn til flishuggeren. Bjergfyrstammer, der krummer meget skal overskæres for at kunne gå ind i flishuggerens madesystem.

Flishuggeren ”mades” gerne med rodenden forrest. Af den grund kan det på større rydningsarealer være en fordel, at fælde en 5-6 meter bred stribe i én retning (kørselsretning) i ”sildebensmønster” og nabostriben i modsat retning (tilbagekørselsretning). Derved effektiviseres processen. Flisen opsamles og bortkøres til salg.

De ryddede arealer vil blive invaderet af træopvækst igen, hvis der ikke foretages en opfølgende pleje. Derfor vil der være behov for - med 4-5 års mellemrum - at foretage en nedskæring af nye små træer, der skyder op. På mindre arealer og skråninger kan det ske med skruble eller buskrydder eller simpelthen ved optrækning med håndkraft.

Hedelyngen har behov for vedligeholdelsespleje og den bør slås eller afbrændes når den opnår en højde på 25-30 cm og et åbent busket udseende (nærmest med karakter af et gammelt egetræ i miniformat). Lyngen kan med fordel slås eller afbrændes med en cyklus på ca. 10 år – og gerne i lav højde f.eks. med slagleklipper.

For at skabe varieret uensaldrende lyng i forskellige vækstfaser bør dele af klitheden forbigås og først slås i anden omgang. Trævækst skal dog fjernes.

Den plejemetode, der normalt giver det bedste resultat er afbrænding, hvor forholdene tillader det. Afbrænding foregår typisk i marts når vind- og vejrforholdene er gunstige. Alternativt foretages slåning med grønthøster eller grenknuser.

13.3 Generelle retningslinier for drift af Vesterlund Plantage

Det er målsætningen at Vesterlund Plantage på lang sigt skal konverteres mod en mere naturnær skov med højere indhold af hjemmehørende løvtræarter – og generelt arter, der har mulighed for at forynge sig selv via frøspredning. F.eks. skovfyr, eg og birk – og i mindre grad også bøg og alm. ædelgran. Konkrete tiltag fremgår af kap. 9.3.

Plantagens drift vil først og fremmest bygge på militær uddannelsesværdi og naturindhold og rekreative værdier frem for traditionel vedproduktion.

Monokulturer af sitkagran og contortafyr konverteres i retning mod mere stabile blandingsbevoksninger med både løv og nål.

Under ældre skovfyr eller i stormfaldshuller foretages spredt indplantning af stabile træarter, der skal virke til løbende at forynge plantagen.

I de store bjergfyrbevoksninger i plantagens vestlige del foretages mindre rydninger og lysninger i planperioden til brug for bivuak-område og genskabelse af klithede. Enkelte klitoppe friskoves for bjergfyr for at bevare udsigt.

I afdeling 8 b (bjergfyr og eg) ryddes bjergfyr for at give plads til lyng og tilbageværende, spredte ege.

Åbne hedearealer i plantagen må ikke tilplantes, men skal løbende ryddes for selvsået trævækst.

På engarealet ved Gjødelberg Hus opretholdes græsning eller årlig høslet i sensommeren.

Plantagens drives uden brug af gødskning eller sprøjtemidler.

13.4 Retningslinier for øvelsesaktiviteter

Nedenstående bestemmelser og restriktioner er indtil videre gældende fra drifts- og plejeplanens vedtagelse. Til retningslinierne hører drifts- og plejeplanens øvelseskort, vedlagt som bilag 2.

Færdsel og brug af øvelsespladsen

På Nymindegablejrens område, herunder Vesterlund Plantage, sker forskellige enheders brug af terrænet, gennem tildeling af en sektor (se øvelseskort). Tildelingen sker via Hjemmeværnsskolen. I sektor 1,2,3 må der som hovedregel ikke gøres brug af skydevåben, øvelsesgranater (strygere, blålyn o.lign.) af støjhensyn.

Gravning

Af og til foretages der gravning for liggende og stående skytte (*skyttegrav*) i terrænet. Gravning bør så vidt muligt henlægges til naturtypen ”slette”. Gravearbejdet jævnes og tilbageføres efter brug.

Kørsel

Ifølge *Bekendtgørelse om klitfredning* (omfattende Holmsland Klit) er kørsel med motordrevne køretøjer ikke tilladt uden for lovligt anlagte veje. Områder ejet af Forsvarsministeriet er dog til en vis grad undtaget disse forbud, da reglerne ikke er til hinder for en forsættelse af arealernes hidtidige militære benyttelse. (D.v.s. at terrænet i princippet kan anvendes med samme intensitet).

Kørsel i skydeterrænet på Holmsland Klit skal dog minimeres så vidt muligt og kørsel med hjulkøretøjer skal foregå på eksisterende spor i terrænet, der fremgår af kortbilag. Kørsel uden for afd. 2c og 2e skal være begrundet i transport af kulisser eller andet materiel. Der må ikke køres med bæltekøretøjer på Holmsland Klit med undtagelse af afd. 2c og 2e (et mindre, fladt sandsletteareal og parkeringsplads).

Sprængninger på terrænet

Al sprængning foregår som hovedregel i skydeterrænet på Holmsland Klit. Der kan dog forekomme mindre sprængninger (200 g) i terrænet omkring selve lejren, f.eks. ved bortsprængning af forsagere.

13.5 Retningslinier for brug af gødskning og sprøjtning

Gødskning og sprøjtning med kemiske midler må ikke anvendes uden for områder kategoriseret som ”kaserne, lejr, garageområde” (KLG), afd. 3f, 4f, 4g, 5j på grundkortet, bilag 1.

Inden for ”kaserne, lejr, garageområder” skal brug af sprøjtemidler minimeres. Evt. brug af kemiske bekæmpelsesmidler kræver dispensation fra forswarets egne bestemmelser.

Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo, er et af de områder, hvor der kan gives dispensation.

13.6 Offentlighedens adgang til terrænet

De rekreative interesser (offentlighedens adgang til hjemmeværnets arealer) kan, som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med hjemmeværnets aktiviteter, kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke virker generende på skyde- og øvelsesaktiviteter.

Jf. Forsvarsministeriets bekendtgørelse nr. 64 af 30. januar 2002 har offentligheden generelt adgang til alle forsvarrets og hjemmeværnets skydeområder og andre militære områder, når disse ikke anvendes til militære aktiviteter. Undtaget herfra er områder, der af sikkerhedsmæssige årsager er permanent afspærret.

I tråd hermed gives der adgang for offentligheden til skydeterrænet på Holmsland Klit (til fods) og Vesterlund Plantage (til fods eller på cykel) når terrænet ikke er i brug og dermed ikke udgør nogen sikkerhedsrisiko for publikum. Ved skarpskydninger på Holmsland Klit vil der være hejst en rød signalkugle (ballon) i terrænets ballonmaster.

Ordensreglementet med adgangsbestemmelser fremgår af bilag 6 i kortlommen bagerst.

Der vil forsat være mulighed for at publikum med særlig interesse for områdets historie m.m., gennem aftale med Nymindegablejren, kan sikres guidet adgang til det indhegnede areal omkring selve lejren.

Nye skilte og ordensreglement

Som en del af drifts- og plejeplanen er der udarbejdet et ordensreglement med oplysninger om de muligheder og begrænsninger der er for offentlighedens ophold og færdsel på Nymindegab Skyde- og øvelsesterræn. Ved de naturlige indfaldsveje til terrænet samt ved P-pladsen ved Holmsland Klit placeres der skilte, der oplyser om skydeterrænet, adgangsmuligheder og ordensreglement.

Oplysninger om skydetider og øvelsesaktiviteter kan fås ved henvendelse til hovedvagten på tlf. 75 28 93 55. Det er hensigten at det i løbet af 2003 vil være muligt at hente oplysninger fra Nymindegablejrens hjemmeside.

13.7 Nødvendige tilladelser til nye anlæg og tiltag

Faste stillinger og anlæg i relation til myndighedsgodkendelse

Flytning af eksisterende, permanente anlæg, samt etablering af nye, permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelser fra relevante myndigheder. Afgørelsen, hvorvidt der kræves zonetilladelse træffes af kommunen. Desuden er det kommunen, ud fra en samlet vurdering, der træffer afgørelse om hvorvidt der foreligger lokalplanpligt.

Da klitterne på Holmsland Klit er fredet kræver nye anlæg tilladelse fra fredningsmyndighederne, der skal vurdere om de nye tiltag er i strid med fredningen af 29. december 1972.

Nye skydeanlæg på Holmsland Klit kræver, afhængig af placeringen, tilladelse efter klitfredningsbestemmelserne, naturfredningsloven § 8. Tilladelse søges hos Skov- og Naturstyrelsen, lokalt ved Oxbøl Statsskovdistrikt.

Da store dele af Nymindegablejrens arealer er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 vil ændringer af tilstanden på disse arealer som oftest kræve tilladelse fra det stedlige amt.

Det gælder således også for iværksættelse af hedepleje i form af rydning af trævækst samt beplantning på de beskyttede naturtyper. Konkret betyder det at Nymindegablejren skal søge Ribe Amt om en tilladelse inden hedepleje-projekterne iværksættes.

Den i planen foreslåede udvidelse/etablering af søer, udbyggelse af kulisse-by på overdrevsareal samt udbygning af skydevold ved hedeareal kræver ligeledes tilladelse fra amtet.

Egebevoksningen i afdeling 3j syd for bygning 2 og 4 vurderes at være omfattet af skovlovens beskyttelse af egekrat. Det vil sige, at nye anlæg, der berører egekrattet kræver dispensation, der skal søges ved Oxbøl Statsskovdistrikt.

Rydning af fredskovsarealer i Vesterlund Plantage til permanente lysninger (bivuak-områder m.m.) kræver ligeledes dispensation, som søges ved statsskovdistriktet.

13.8 Planændringer

Nye, faste stillinger/anlæg kræver planændring i relation til nærværende drifts- og plejeplan

Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke fremgår af grundkort og øvelseskort, kræver planændring.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

Midlertidige anlæg

Ved midlertidige anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned fra etablering/opstilling. Sådanne kan frit etableres indenfor terrænet, forudsat at etableringen ikke indebærer en benyttelse af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de overordnede retningslinier for det pågældende område.

Efter fjernelse af anlægget eller terrænpunktet skal arealet som hovedregel retableres.

ØKONOMI

14 Økonomiske konsekvensberegninger

De økonomiske overslag omfatter de aktiviteter der rækker udover den daglige vedligeholdelse af terrænet.

14.1 Økonomisk overslag til naturpleje og genopretning

Vurderingerne til de økonomiske overslag er sket ud fra den betragtning at en entreprenør udfører opgaven (2002-prisniveau ekskl. moms)

- **Rynket Rose.** Da rosen endnu ikke er voldsomt udbredt skønnes det, at der skal anvendes to dage til opgravning af unge, mindre roser på terrænet. Tilsvarende skønnes at der kræves ca. 2½ dage til slåning af ældre, tætte roser p.a.
Efterhånden som roserne fjernes fra terrænet falder omkostningerne til bekæmpelse.
- **Kæmpe Bjørneklo.** Med den nuværende udbredelse kan slåning og afbrænding foretages på 1½ dag. Afhængig af succesen med bekæmpelsen falder/udgår omkostninger i løbet af 1-3 år.
- **Udvidelse af vandhul** i afd. 4j og udjævning af overskudsjord i afd. 4g skønnes med en rendegraver + fører at beløbe sig til max. 1 dag (ca. 500 kr/t + moms)
- **Etablering af en sø** på ca. 600 kvadratmeter i afd. 5b ved helikopterpladsen/fodboldbanen samt udjævning af jord vurderes at beløbe sig til 17000,- ekskl. moms.
(pris og tidsforbrug afhænger af maskinvalg og om overskudsjord udjævnes på det omkringliggende sletteareal eller bortkøres).
- **Hedepleje** i form af rydning af Bjergfyr. I alt skal ca. 9-10 ha ryddes for trævækst. Trævæksten er meget varierende i alder og tæthed. Heraf skønnes at kun ca. 4-5 ha indeholder flis af økonomisk betydning.
I afdeling 3b og 8b er trævæksten ung og spredt. Trævæksten nedskæres manuelt og flishugges med en mindre, evt. håndmadet flishugger. Arealer med meget ung trævækst (ca. 1 m.) kan grenknuses.

Bjergfyr er godt brænde og kan muligvis fjernes ved at selvskovere tilbydes at få billig (eller gratis) brænde imod at foretage arbejdet.

Manuel skovning med motorsav vurderes til ca. 4500 kr/ha i gennemsnit (lavere i 8b og 3b)

Flishugger med bortkører beløber sig til ca. 7500 kr/ha (1600 kr/t)

Sammenskrubning med traktor/frontlæsser og efterfølgende afbrænding ca. 2000 kr/ha

14.2 Årligt budgetoverslag til gennemførelse af drifts- og plejeplanen

1.år	Opgravning/slåning af Rynket Rose 4½ dage á 200 kr/t	7200,-
	Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo 1½ dage á 200 kr/t	2400,-
	Udvidelse af vandhul med rendegraver i afd. 4j	4000,-
I alt anslået 1. år		~ 14000,-
2.år	Opgravning/slåning af Rynket Rose 3 dage á 200 kr/t	4800,-
	Bekæmpelse af kæmpe Bjørneklo 1 dag á 200 kr/t	1600,-
	Hedepleje/nedskovning af træopvækst ca. 4 ha á 4500 kr/ha	18000,-
	Sammenskabning med traktor	5000,-
	Flishugning af træopvækst indenfor hegnet ca. 2,5 ha á 7500 kr/ha	18750,-
I alt anslået 2. år		~ 48000,-
3.år	Bekæmpelse af Rynket Rose og Bjørneklo 2 dage á 200 kr/t	3200,-
	Etablering af sø i afdeling 5b	17000,-
	Skovning/rydning til bivuak-områder i afd. 7-9 (bjergfyr)	10000,-
	Flishugning, bivuak-område, hvis muligt	7500,-
I alt anslået 3. år		~ 38000,-
4.år	Slåning/opgravning af Rynket Rose 1½ dag á 200 kr/t	2400,-
	Let skovning/rydning af 2-3 klittoppe i afd. 7-9 (bjergfyr)	9000,-
	Nedskæring af bjergfyr i afd. 8b, ca. 3,5 ha spredt opvækst og efterfølgende flishugning af opvækst egnet til flishugning	18000,-
I alt anslået 4. år		~ 29000,-
5.år	Opfølgende hedepleje i form af pletvis afbrænding/slåning af hedeblade/nedskæring af træopvækst (evt. v. ekspertise fra Oxbøl Statsskovdistrikt)	
I alt anslået 5. år		~ 20000,-
8. år -	Rydning af bjergfyr indenfor hegnet ca. 3 ha á 4500 kr/ha	13500,-
	Flishugning af bjergfyr indenfor hegnet 3 ha á 7500 kr/ha	22500,-
		~ 36000,-

Rydning af selvsået opvækst foretages efter behov med ca. 4-5 års mellemrum á ca. 1000 kr/ha.

Imens rydning af trævækst gælder hele hedearealet sker afbrænding kun på dele af heden, der så afbrændes i anden omgang. Derved fremmes en uensaldrende mosaik af klithedevegetation.

Indenfor den resterende del af planperioden anslås omkostninger til hedepleje i form af afbrænding/rydning af trævækst til ca. 35.000,-

De samlede anslåede omkostninger til drifts- og pleje for Nymindegab Skyde- og Øvelsesteræn bliver dermed ~220.000,- svarende til ca. 15.000 kr. pr. år.

Hertil skal modregnes de indtægter, der kan forventes at komme ved salg af flis, der forventes at kunne dække størstedelen af omkostningerne til flishuggeren, såfremt flisen kan afsættes.

Vælges at afdrive arealet med sitka i afdeling 3 h vurderes det at omkostninger til skovning, oparbejdelse, bortkørsel og efterfølgende oprydning kan dækkes af træets salgsværdi – endda med et lille positivt dækningsbidrag. Det vurderes, at det bedst betaler sig at aflægge træet som korttømmer og flis.

Selve skovdriften af Vesterlund Plantage hører under Forsvarets Bygningstjeneste og vurderes ikke at påvirke økonomien for Nymindegablejren.

BILAG

15   Oversigt over bilag

Bilag 1: Grundkort

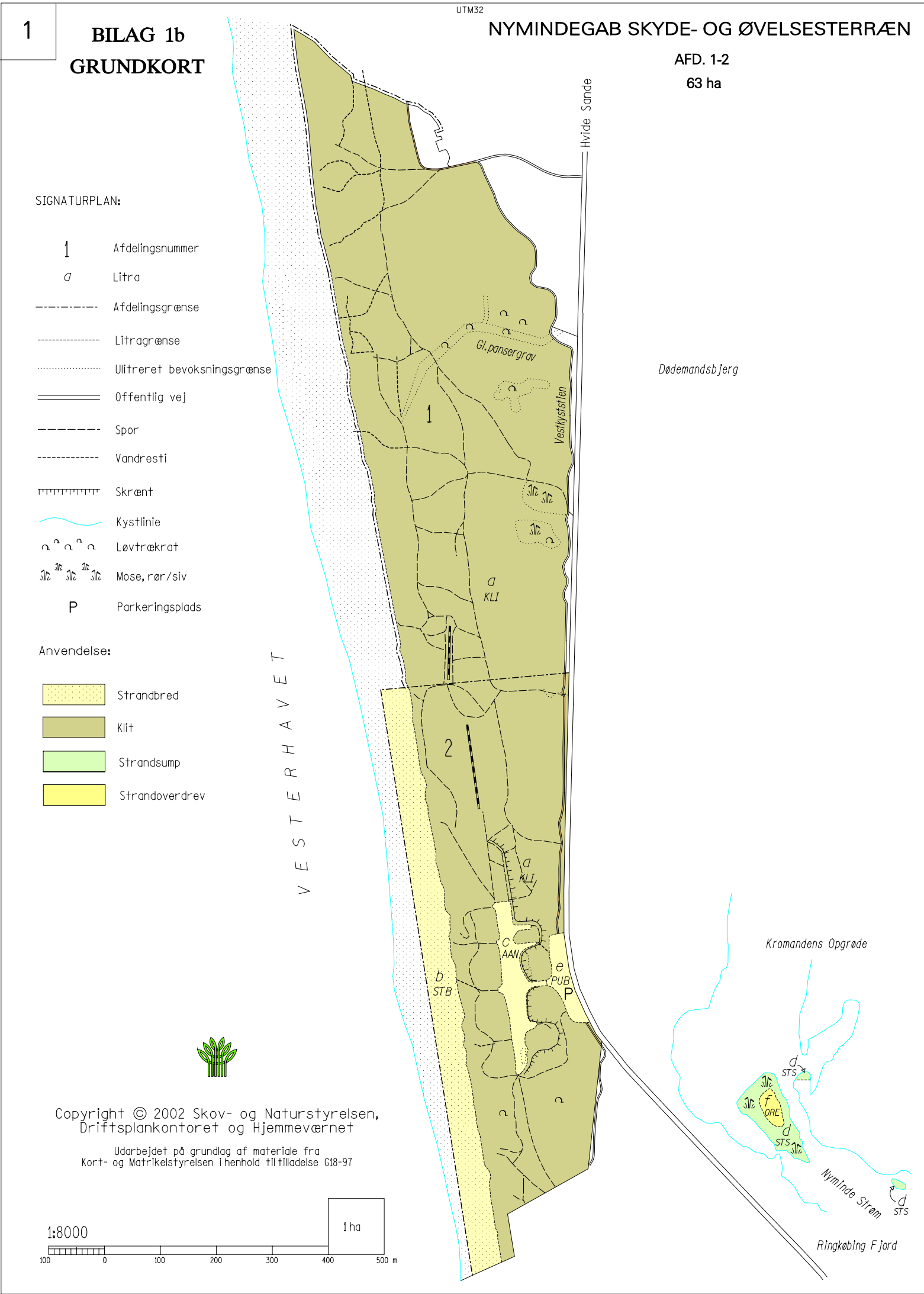
Bilag 2: Øvelseskort

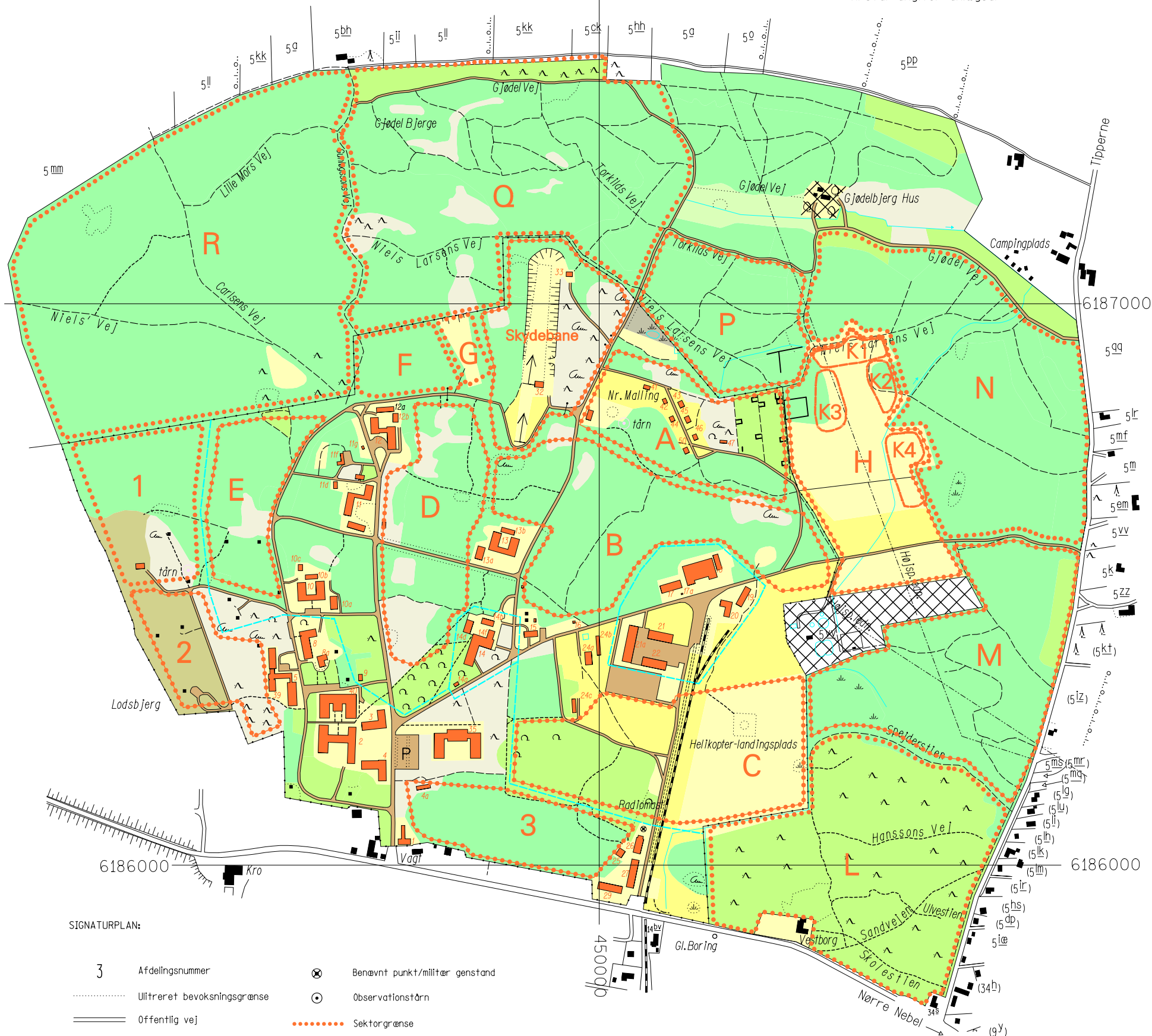
Bilag 3: Drifts- og plejekort

Bilag 4: Bevoksningsliste for Nymindesgab

Bilag 5: Retningslinier for hjemmeværnets anvendelse af skyde- og øvelseshæfter i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4

Bilag 6: Ordensreglement

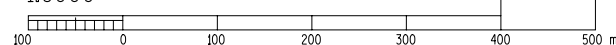
SIGNATURPLAN:

3	Afdelingsnummer	⊗	Benævnt punkt/militær genstand		
.....	Ultrarødt bevoksningsgrænse	⊙	Observationstårn	.....	Sektorgrænse
==	Offentlig vej			---	Støjgrænse
==	Bilfast vej			---	Kampstilling
---	Jernbane	■	Bunker	■	Bunker
---	Bæltespor	↑	Bom	↑	Bom
---	Spor	↗	Skydestandplads	↗	Skydestandplads
---	Vandresti	~	Søbred	~	Søbred
---	Jorddige	~	Lyng	~	Lyng
---	Grøft	~	Løvtrækrat	~	Løvtrækrat
---	Fast hegn	~	Nåletrækrat	~	Nåletrækrat
---	Egen bygning	~	Eng/blød bund	~	Eng/blød bund
---	Skrænt	~	Mose, rør/siv	~	Mose, rør/siv
P	Parkeringsplads				

	Anvendelse:
	Overdrev
	Klit
	Mose
	Hede
	Slette/græsareal
	Løvskov
	Nåleskov
	Øvelsesfrit område

Copyright © 2002 Skov- og Naturstyrelsen,
Driftsplankontoret og HjemmeværnetUdarbejdet på grundlag af materiale fra
Kort- og Matrikelstyrelsen i henhold til tilladelse G18-97

1:8000

1 ha

- 3

Afdelingsnummer
- a

Litra
- Afdelingsgrænse
- Litragrænse
- .....

Ultreret bevoksningsgrænse
- =====

Offentlig vej
- P

Parkeringsplads
- Spor
- Cykel/vandresti
- ⊗

Benævnt punkt/militær genstand
- ⊙

Observationstårn
- Bunker
- .....

Sektorgrænse
- ▲

VB/HB
- Dækning
- Radar
- OBS stode
- ×

Skilt, forsynes med rød lampe v. mørkeskydning
- /

Bom
- ⊕

Skydepunkt
- =====

Skrænt
- ~~~~~

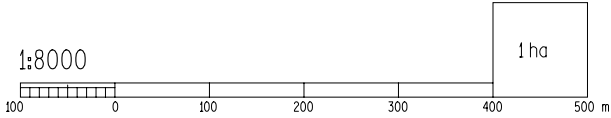
Kystlinje
- ~ ~ ~

Løvtrækret
- ~ ~ ~

Mose, rør/siv
- Anvendelse:
- Strandoverdrev
- Klit
- Strandsump
- Strandbred

Copyright © 2002 Skov- og Naturstyrelsen,
Driftsplankontoret og Hjemmeværnet

Udarbejdet på grundlag af materiale fra
Kort- og Matrikelstyrelsen i henhold til tilladelse G18-97

V E S T E R H A V E T

6187000

6188000

6187000

6188000

UTM32

448000

Hvide Sande

Dødemandsbjerg

Kromandens Ogrøde

Nyminde Strøm

Ringkøbing Fjord

Ballonmast

Ballonmast

Sprængningsplads

Gl.pansergrav

Vestkyststien

BILAG 3a
DRIFTS- OG PLEJEKORT

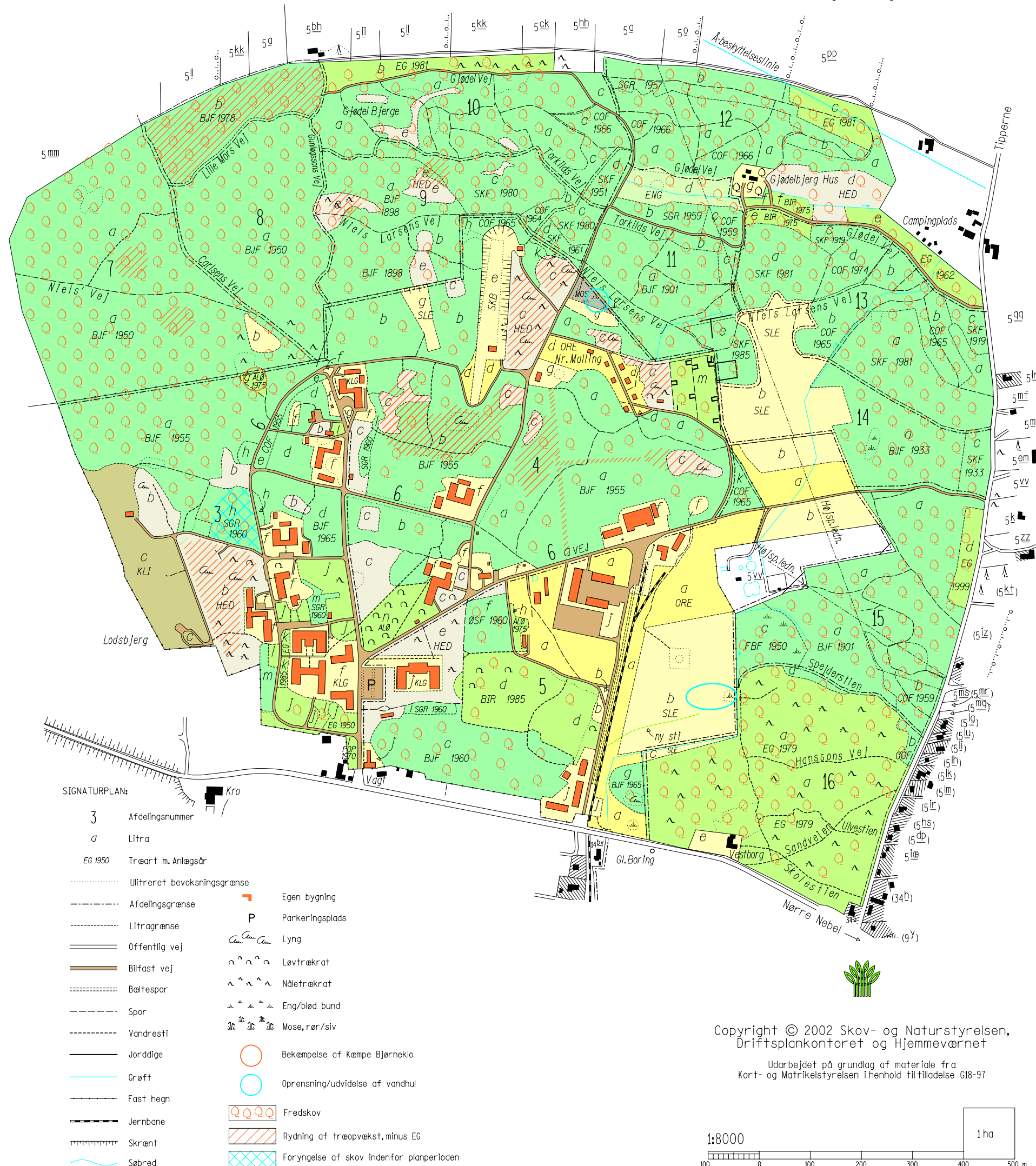
UTM32

NYMINDEGAB SKYDE- OG ØVELSESTERRÆN

AFD. 3-16

233 ha

Årstal angiver anlægsår

Bevoksningsliste for Nymindesgab Skyde- og Øvelsesterræn

Bevoksningslisten (afdelingernes særlige beskrivelse) er statusopgørelsen litra for litra pr. 1. oktober 2002.

Til de enkelte kolonner gives følgende kommentarer:

Afd.	Afdelingsnummer
Lit.	Litra(delareal)
Areal	Litraareal i hektar
B %	Bevoksningsprocent. For ikke fuldt sluttede bevoksninger angiver tallet % af normal slutning.
Årgang	Året for plantning (eller etableret selvfor yngelse). Er sædvanligvis beregnet ud fra alderen fra frø ved at antage en plantealder på 2 år for løvtræ og 4 (3) år for nåletræ.
Alder	Alder fra frø på plantetidspunktet.
I %	Indblandingsprocent. Den indre arealfordeling mellem træarterne i en blandingsbevoksning.
PK	Boniteten for samtlige træartsforekomster udtrykt som produktionsklasse (gennemsnitlig årlig tilvækst pr. ha. i m ³)
T	Taksationsmetode. E: enkelt-træmåling F: fuldtaksation, S: skøn, T: tælling. Langt de fleste data er fremkommet ved skøn.
H	Højde i meter med 1 decimal.
D	Diameter i cm med 1 decimal.
Masse	Kubikmeterfastmasse – dels for litraen og dels pr. ha.

Bevoksningslisten er en status og indeholder derfor ikke tilvækst- og hugstoplysninger samt evt. afviklingstid for de enkelte bevoksninger.

Forkortelser

AAN	= Anden anvendelse
ALØ	= Andet løv
BIR	= Birk
BJF	= Bjergfyr
COF	= Contortafyr
EG	= Eg (stilkeg/vintereg)
HED	= Hede
KLG	= Kaserne, lejr, garageområde
KLI	= Klit
MOS	= Mose
ORE	= Overdrev/strandoverdrev
POP	= Poppel
PUB	= Publikumsareal/P-plads
SGR	= Sitkagran
SKF	= Skovfyr
SLE	= Slette/kulturgæs
STB	= Strandbred
STS	= Strandsump
VEJ	= Bilfaste veje
ØSF	= Østrisk Fyr

Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1
Side 1

Revoked on 11/11/2022

[illegible]

Tauron
Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1
Side 2

Distrikt 6160: NYMINDEGAB SKYDETERREJEN
Skovpart 1: NYMINDEGAB SKYDETERREJEN
Skov 101: NYMINDEGAB SKYDETERREJEN

Bevokningsliste 2002

Afd.	Lit	Areal ha	B%	Arv.	År- gang	Al- der	I%	PK	T	H	D	Masse falt	Masse /ha	Bemærkninger
3	a	7.30		BJF HED	1955	51	80	2	E	3.0	6.0	357	49	Alder skønnet
	b	4.00		HED BJF	1980	26	35	2	E	2.0	5.0	26	7	Uensaldrendr SFY P™ Alder skønnet
	c	3.50		KL1										
	d	2.70	70	BJF HED	1965	41	75	2	E	2.5	6.0	58	21	Alder skønnet
	e	0.40		COF HED	1955	51	50	5	E	9.5	30.0	22	55	Alder skønnet
	f	4.40		KL6										Bebygget område
	g	0.20		AL8	1975	29		6	S	3.5	6.0	3	15	Pil,Hyld,Æble Bjørneklo.
	h	1.30		SGR COF	1960 1960	46 46	60 40	6 5	E E	13.5 10.0	22.0 12.0	172 63 235*	132 48	Tegn på svækkelse! Størst i Ø, alder skøn.
	j	1.90		EG	1950	54		2	E	6.5	15.0	73	38	Uensaldr. yngst NØ Alder skønnet, enk. HEG, BJF
	k	0.20	60	EG	1985	19		6	E	2.0	5.0	1	5	ibl. div buske, alder skøn.
	l	0.60		POP	1970	34		8	S	6.5	8.0	19	32	Bævreasp, Sølvpop, Røn
	m	0.60 27.10*		SGR	1960	46		12	E	11.0	18.0	98	163	Enk. COF, alder skøn.

Tauron
Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1
Side 3

Distrikt 6160: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN
Skovpart 1: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN
Skov 101: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN

Revokningsliste 2002

Afd.	Lit	Areal ha	B%	Anv.	År- gang	Al- der	I%	PK	T	H	D	Masse Ialt	Masse /ha	Bemærkninger
4	a	11.90	80	BJF HED	1955	51	80	2	E	3.0	6.0	466	39	SFY uensaldr. Erk. HGR
	b	11.70		BJF HED	1955	51	75	2	E	3.0	6.0	537	46	Alder skønnet
	c	6.00		HED BJF	1985	21	30	4	E	1.5	4.0			Under kraftig tilgroning Alder skøn. Uensaldr.
	d	1.50		ORE										
	e	1.70		SKB										Skydebane
	f	2.90		KLK										Bebygget område
	g	1.10		SLE										
	h	1.00		COF	1965	41		5	E	8.0	12.0	87	87	Alder skønnet
	j	0.30		MOS										
	k	0.10		SKF	1960	46		6	E	6.5	12.0	4	40	Alder skønnet
	l	0.30	90	SGR	1960	46		12	E	10.0	18.0	39	130	Alder skønnet
	m	1.20		EG	1950	54		3	E	8.5	18.0	75	62	Alder skønnet
	n	1.20 40.90*		ALØ	1995	9		6	S	1.0		6	5	tidl. hedeareal

November/December 2002

[illegible]

Tauron
Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1
Side 5

Distrikt 6160: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN
Skovpart 1: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN
Skov 101: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN

Bevokningelliste 2002

Afd.	Lit	Areal ha	BK	Anv.	År- gang	Al- der	1%	PK	T	H	D	Masse Ialt	Masse /ha	Bemærkninger
9	a	5.50	80	BJF	1898	108		2 s	3.5	10.0		453	67	Uensaldrende, SFY
	b	0.50		COF	1964	42		5 s	6.0	8.0		28	56	
	c	3.40		SKF	1980	26		6 s	5.0	6.8		112	33	
	d	0.40		SKF	1961	45		3 s	8.0	15.0		18	45	
	e	1.30 11.10*		HED										
10	a	6.70		COF	1981	25		5	6.0	7.1				
	b	1.60	70	EG BJF	1981 1981	23 25	50 50	6 s 2 s	1.0 2.0		4.0	2 10	1 6	
	c	1.60		COF	1966	40		5 s	8.0	13.0		139	87	
	d	0.60		SKF	1951	55		3 s	10.0	15.2		45	75	
	e	0.30 10.50*		Hed										
11	a	5.00		BJF	1901	105		2 s	3.5	7.2		416	83	
	b	1.40		SGR	1959	47		12 s	13.0	25.0		318	227	Yngre mod syd
	c	0.80		COF	1959	47		5 s	10.0	16.9		97	121	
	d	1.40		ENG										
	e	1.10 9.70*		SKF	1985	21		6 s	5.0	7.0		36	33	

Tauren
Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1
Side 6

Distrikt 6160: NYMINDEGAB SKYDETERRENN
Skovpart 1: NYMINDEGAB SKYDETERRENN
Skov 101: NYMINDEGAB SKYDETERRENN

Bevoksningsskema 2002

Afd.	Lit	Areal ha	B%	Anv.	År- gang	Al- der	IX	PK	T	H	D	Masse Ialt	Masse /ha	Bemærkninger
12	a	5.20		COF	1966	40		5	E	8.0	14.0	452	87	Uensaldrende
	b	2.70		SGR	1959	47		6	E	14.0	18.0	615	228	Uens vækst
	c	1.10		EG	1981	23		6	S	5.0	5.4	23	21	
	d	1.70		HED										
	e	1.10		EG	1962	42		3	S	8.0	16.0	60	55	
	f	0.40		BIR	1975	29		6	S	7.0	13.0	12	30	Uensaldrende
	g	0.40 12.60*		HUS										Gjædelbjerg Hus
13	a	6.40		SKF	1981	25		6	S	6.0	8.0	248	39	
	b	3.40		COF	1965	41		5	S	9.0	14.0	348	102	
	c	1.10	70	SKF	1919	87		2	S	10.5	19.0	53	48	
	d	0.90		COF	1974	32		5	S	8.0	12.4	78	87	
	e	0.40 12.20*		BIR	1975	29		6	E	7.0	13.0	12	30	Selvforryngelse
14	a	4.10		BJF	1933	73		2	S	3.5	9.0	341	83	
	b	4.50		SLE										
	c	0.70 9.30*		SKF	1933	73		2	E	8.0	15.0	23	33	
15	a	10.60		BJF	1901	105		2	E	3.5	7.0	882	83	Uensaldrende, SFT
	b	1.50	90	COF	1959	47		5	S	11.0	16.0			Inbl. SGR
	c	1.50	70	FBF	1950	56		3	S	6.0	15.0	181	121	
	d	0.70 14.30*		EG	1999	5		6		1.5	1.6	4	6	Inbl. LER

Tauron
Skov- og Naturstyrelsen

Tabel 1
Side 7

Distrikt 6160: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN
Skovpart 1: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN
Skov 101: NYMINDEGAB SKYDETERRÆN

Bevokningslista 2002

[illegible]

BILAG 5

Retningslinier for forsvarets og hjemmeforsvarets anvendelse af skyde- og øvelseselementer i relation til naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

Store dele af forsvarets og hjemmeforsvarets skyde- og øvelseselementer er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdenes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets/hjemmeforsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt Forsvarsministeriet ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens §§ 3-4 og § 65, stk. 3.

Militære aktiviteter.

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl Øvelsesplads) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens §§ 3-4 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af den pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozing, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bæltekøretøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bæltespor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bæltekøretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter.

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a. at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

Tvivlstilfælde.

I tilfælde hvor forsvaret/hjemmeværnet er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 f i vejledningen om naturbeskyttelsesloven.

Forvaltningsplaner.

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

Bilag 6. Ordensreglement.

Reglementet findes placeret ved skyde- og øvelsesterrænets naturlige indfaldsveje.

Velkommen til Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn

Nymindegab Skyde- og Øvelsesterræn er et militært område, der anvendes af hjemmeværnet til uddannelse af hjemmeværnets enheder. Det samlede areal udgør ca. 300 hektar, hvoraf en stor del har været anvendt siden hjemmeværnets etablering i 1949.

Holmsland Klit

Der er givet fri offentlig adgang til skydeterrænet på Holmsland Klit når der ikke foregår skydning eller anden øvelsesaktivitet.

Når der gennemføres aktiviteter i skydeterrænet, vil alle indfaldsveje i dagtimerne være spærret med bomme, og de røde ballonkugler være hejst. Stranden vil være afspærret med sikkerheds- og afspærringspersonel.

Ved nataktiviteter vil bomme og ballonmaster være forsynet med rødt lys.

Det er tilladt at passere ad ”Vestkyststien” gennem skydeterrænet på cykelstien til fods eller på cykel, når der gennemføres aktiviteter i skydeterrænet.

Hvis der findes ammunition m.v., afmærk venligst stedet, og giv besked til vagten i Nymindegablejren. Der må under ingen omstændigheder opsamles/og eller fjernes ammunition, patroner eller afskudte hylstre m.v. fra området.

Vesterlund Plantage

Plantagen er oprindeligt anlagt sidst i 1800-tallet som et værn mod sandflugt og vestenvinden.

Der er adgang for publikum i plantagen, når der ikke foregår øvelsesaktiviteter. Når der foregår øvelser, der ikke er forenelige med publikums færdsel vil dette fremgå af skiltning ved plantagens indfaldsveje.

Ved færdsel gælder:

- *Færdsel må kun foregå til fods eller på cykel.*
- *Hunde, der medbringes i plantagen skal altid føres i snor.*
- *Det er forbudt at opsamle ammunition eller dele heraf.*
- *Camping og teltslagning samt brug af åben ild er forbudt.*
- *Vis hensyn til dyre- og fugleliv.*

Fund af ammunitionsgenstande bedes meldt til vagten i Nymindegablejren tlf. 7528 9355.

I samarbejde med miljømyndighederne har hjemmeværnet udarbejdet en drifts- og plejeplan, der skal søge at varetage hensynet til områdets natur. Planen indebærer at hjemmeværnet ved en aktiv indsats vil søge at fastholde og forbedre forholdene for områdets flora og fauna bl.a. ved at udbygge og vedligeholde vandhuller, pleje hedearealer og tilføje skovområdet en øget andel af hjemmehørende løvtræer.